PREȚUL LEI 3

VAL TEBEICA

CĂLĂUZA FILATELISTULUI

VAL TEBEICA

CĂLĂUZA FILATELISTULUI

EDITURA TINERETULUI

VAL TEBEICA

CĂLĂUZA FILATELISTULUI

1957

EDITURA TINERETULUI

EX LIBRIS
V.M.U.
FIAT LUX!

Curiozități filatelice

● Prima expoziție filatelică în orașul Timișoara a avut loc în ziua de 18 iulie 1891.

● *A existat și un ministru hoț de mărci. Rolul acesta, nu prea obișnuit, l-a jucat în 1934 ministrul poștelor din Newfoundland (Terra Nova). Dar a fost prins și arestat. In decurs de 14 ani, el sustrăsese din colecția muzeului din St. Iohns, toate mărcile de valoare.*

● In Venezuela, scrisorile de dragoste se bucură de un regim special din partea poștei: ele sînt taxate numai cu jumătate din tariful normal. Pentru a fi ușor identificate, ele trebuiesc expediate în plicuri roșii.

● *In revista oficială a Uniunii Poștale Universale, a apărut nu de mult un articol care preconizează emiterea în fiecare țară a unei mărci care să aibă valabilitate de francare în toate țările. De avantajele acestei reforme ar avea de cîștigat, în primul rînd, turiștii de peste hotare care ar putea să-și francheze corespondența cu mărci cumpărate acasă.*

Coperta de MAYER și CAVIN

Cuvînt înainte

Înainte de a face această scurtă incursiune în tainele filateliei, să ne oprim cîteva momente asupra obîrșiei ei. Să-i aflăm înțelesul și să-i cunoaștem trecutul.

Philos și ateleia, două cuvinte din limba lui Homer și Aristot, ne explică de la bun început termenul pe care-l vom folosi de acum încolo în fiecare din paginile acestei călăuze filatelice. Philos se traduce prin prieten și ateleia prin francare.

Dicționarul enciclopedic sovietic ne arată că prin filatelie se înțelege „colecționarea mărcilor poștale", iar cel francez, Larousse, definește filatelia drept „Știință — studiul mărcilor poștale". Din dicționarul limbii romîne literare contemporane aflăm că filatelia este „colecționarea de timbre și mărci poștale". În aparență, aceste explicații se deosebesc, dar în fond ele alcătuiesc un tot, căci nu greșit se poate afirma că filatelia este pasiunea de a colecționa și de a studia mărcile poștale.

In plus, definirea filateliei ca o știință, nu este însă deloc exagerată, cu toate că unii se rezumă a o con-

sidera drept o simplă distracție și formulează rezerve din acest punct de vedere.

Întocmai arheologului sau numismaticului, filatelistul își poate împinge cercetările sale cu privire la modul de distribuire a corespondenței, de organizare a serviciilor poștale în diferitele lor forme etc., pînă în cele mai vechi timpuri. Este tot atît de adevărat însă, că materialul documentar de care se poate folosi filatelistul este mult mai redus. Bogăția de documente care pot fi studiate și care constituie de fapt tezaurul filateliei, o reprezintă cu adevărat timbrele poștale. Datorită vechimei lor reduse — în comparație de pildă cu a monezilor — filatelia poate fi considerată, și pe drept cuvînt, o știință nouă în luptă încă pentru ocuparea locului care i se cuvine în rîndul disciplinelor.

Este interesant de știut că termenul de filatelie începe a fi folosit deabea după anul 1864, înlocuind treptat termenii uzuali pînă atunci, de timbrologie și timbrofilie.

Puținele pagini, care vor conduce pe cititor de-a lungul istoricului timbrului poștal și a evoluției filateliei, sînt departe de a epuiza tot ce s-a scris și se va putea scrie despre aceste interesante domenii. Vastitatea lor, strîns legată de marele număr de mărci poștale emise atît în țara noastră cît și în lumea întreagă, sau de larga varietate de subiecte prezentate de micile imagini de hîrtie gumată și negumată, impune tratarea lor sub multiple aspecte, care ajung pînă la cele mai detaliate amănunte tehnice.

Numai asemănarea unei colecții de mărci poștale cu o enciclopedie în imagini și este de ajuns pentru a demonstra cîte mii de pagini necesită un studiu aprofundat asupra timbrelor și filateliei.

Pentru filateliștii începători și în special pentru cei tineri, paginile următoare constituie un îndreptar

și vor trezi, desigur, interesul față de această atrăgătoare preocupare, care este filatelia.

Pe măsură ce vom avansa în colecționarea și studiul mărcilor poștale, fără îndoială că setea de noi cunoștințe ne va îndemna să cercetăm cît mai multe lucrări de specialitate, cataloage și, în general, tot ce poate fi cuprins în literatura filatelică, care constituie munca a zeci de ani a celor care au înțeles să aducă la cunoștința maselor largi de filateliști, rezultatele prețioaselor lor cercetări.

Pasiunea pentru filatelie, odată strecurată în preocupările zilnice, trebuie să-l îndemne pe începător numai spre cultivarea acelor deprinderi, care cinstesc calitatea de filatelist.

Nu trebuie să uităm niciodată că filatelia ne ajută fără rezerve la îmbogățirea cunoștințelor, că ea este un valoros îndrumător în activitatea noastră.

MARCA POȘTALĂ — „AMBASADORUL TĂCUT" AL TUTUROR ȚĂRILOR

Legată de istoria unei țări sau a lumii întregi, aruncînd o largă privire în literatură și artă, în descoperirile științifice, în sport, în geografie și în științele naturii, într-un cuvînt prezentînd toate domeniile de activitate ale omenirii, colecția de mărci poștale ne ajută la formarea unei culturi generale și poate fi asemănată cu o fereastră prin care putem privi în lumea trecută și contemporană.

În fiecare marcă poștală, acest „ambasador tăcut", prinde viață istoria și geografia țării în care a apărut. Descoperim în aceste mici imagini pe hîrtie cele mai interesante aspecte și nu rareori cele mai semnificative, care oglindesc, indiferent de domeniul pe care-l abordează, tot ce are mai de valoare o țară, un popor.

Monumente istorice începînd de la vechile catedrale în stil gotic de pe timbrele poștale franceze și

sfîrșind cu cele mai măreţe lucrări arhitectonice ale epocii noastre, oglindite în imaginile timbrelor sovietice, progresul tehnic al omenirii, începînd de la modestul poștalion al înaintașilor noștri și pînă la ultimul tip de avion cu reacţie care străbate distanţa Moscova-Londra în numai trei ore și jumătate, valoroasele monumente ale naturii ca ursul carpatin și capra neagră din frumoșii noștri munţi, sau elefanţii și crocodilii îndepărtatelor ţări din Africa și Asia — toate aceste imagini se perindă prin faţa ochilor în timpul răsfoirii unei colecţii, oferindu-ne adevărate clipe de desfătare sufletească, de satisfacere a gustului pentru frumos.

Dar ce manifestare a geniului omenesc nu este oare reprezentată în imensul tezaur al filateliei mondiale? Marii gînditori ca Marx, Engels și Lenin, celebrii artiști ca Leonardo da Vinci sau Rembrandt, titani ai literaturii universale de talia lui Tolstoi sau Balzac, într-un cuvînt ce figuri de mari filosofi, savanţi și poeţi, inventatori și pionieri ai civilizaţiei, eroi sau mari bărbaţi de stat, nu sînt reîmprospătate oare memoriei noastre cu ajutorul filateliei?

În ţara noastră arta și literatura sînt puse în slujba poporului și a construirii socialismului. Același rol îi revine și filateliei, care prin tematica și inscripţiile timbrelor poștale contribuie la formarea tipului de om nou, la popularizarea unor măreţe idei sau realizări. Iată de pildă seria „Pionieri-1953".

Imaginile celor 3 valori îndeamnă pe pionieri și școlari să contribuie la înfrumusețarea oraşelor și satelor, să fie primii în învăţătură și în sport, să

studieze cu multă atenţie. Prin rolul ei educativ, această emisiune arată copiilor că învăţătura este o muncă la fel de importantă ca și aceea a părinţilor lor.

Cele mai multe din reproducerile întîlnite pe micul petec de hîrtie sînt opere ale unor artiști desăvîrșiţi. Cercetarea lor cu luare aminte contribuie pe nesimţite la educarea gustului pentru frumos.

În reproducerea timbrelor poștale s-au folosit toate procedeele grafice, de la gravură la tipografie, dîndu-ne astfel prilejul să urmărim îndeaproape realizările epocale a ceea ce putem numi pe drept cuvînt artă tipografică.

Toate aceste imagini, toate aceste amănunte nu pot fi date uitării odată cu închiderea albumului. Ele rămîn viu întipărite în memoria oricui le-a cercetat. Reţinem astfel imaginea înfăţișată de timbru, ţara în care a fost emis, momentul care l-a marcat prin apariţia lui, inscripţia care ne poate destăinui o dată importantă din viaţa unui popor sau chiar a lumii întregi.

Vorbind la un moment dat despre un eveniment, sau citind într-un ziar cîteva amănunte referitoare la o ţară, involuntar vor apare în memoria filatelistului imaginile pe care, cu mai mult sau mai puţin timp în urmă, le-a cercetat într-o colecţie. Iată dar, cum filatelia ne poate ajuta să ne îmbogăţim cunoștinţele de istorie și geografie, noţiunile generale despre știință, cunoștinţele despre cultura și arta popoarelor.

Să ne oprim numai asupra cîtorva exemple pentru a ilustra cele afirmate. Să răsfoim un album al emisiunilor poştale, de pildă, din Franţa: Prima marcă poştală emisă în ianuarie 1849, ne aminteşte despre crearea celei de a doua Republici după Revoluţia de la 1848, în timp ce emisiunile din perioada 1853—1870 ne vorbesc despre reconstituirea celui de al II-lea imperiu sub Napoleon III. Pe emisiunile anilor 1870—1871 putem citi „République Française", amănunt care ne aminteşte de instituirea celei de a treia Republici. Mărcile poştale emise în 1917 ne prezintă ororile războiului, case distruse, copii rămaşi fără părinţi. Este vorba de aşa-numita serie „Orfanii războiului". O emisiune de timbre din anul 1923 ne înfăţişează chipul marelui savant francez Louis Pasteur (1822—1895). Punerea ei în circulaţie a fost prilejuită de aniversarea a 100 de ani de la naşterea acestui eminent savant, care a deschis o nouă eră în istoria medicinei. Celor care le este drag sportul, nu vor trece cu vederea seria de 4 valori emisă cu ocazia desfăşurării la Paris în anul 1924 a celei de a VIII-a Olimpiade. Iată şi un adevărat monument de artă, Catedrala din Reims, pe care o vedem înfăţişată pe un timbru de 3 franci emis în anul 1930. Dar despre ce oare nu vom afla cercetînd o colecţie a mărcilor franceze? Ne vom

Fig. 1. Primul timbru poştal francez este cunoscut şi sub numele de Cérès. Desenul lui reprezintă chipul zeiţei Cérès proteguitoarea agriculturii la romani. Observaţi deasupra efigiei legenda „Republique Française".

aminti de cardinalul Richelieu, ministrul lui Ludovic XIII şi unul dintre cei mai mari bărbaţi de Stat din Franţa secolului al XVII-lea; vom vedea silueta elegantului transatlantic Normandie, chipul marelui fizician André-Marie Ampère, cu care am făcut cunoştinţă în laboratorul de fizică al şcolii, aflăm despre traversarea Atlanticului de Sud cu avionul în anul 1936, ne vom aminti de marele compozitor Claude Debussy, de nenumărate momente din istoria Franţei, de oamenii ei celebri şi de valorile ei culturale.

Să luăm o altă colecţie, de pildă a timbrelor ruseşti şi sovietice şi să vedem ce ne spun micile imagini de hîrtie:

In anul 1857, Rusia emite prima ei marcă poştală, cu un an înainte de apariţia celebrului „cap de zimbru" romînesc.

Primele mărci poştale din Rusia care apar cu sursarj, amintesc constituirea Republicii democrate din februarie 1917, după răsturnarea absolutismului ţarist de către muncitorii şi soldaţii ruşi, conduşi de partidul bolşevic.

Filatelia sovietică abordează pentru prima oară în istoria timbrului poştal, chipul muncitorului. Este vorba de timbrul de 40 ruble culoare gris, nedantelat, din prima serie, „R.S.F.S.R.", pusă în circulaţie la 5 august 1921. Desenul lui înfăţişează un muncitor privind spre viitor, la picioarele lui aflîndu-se un monstru înjunghiat. Imaginea simbolizează doborîrea capitalismului de către proletariatul încrezător în viitorul pe care şi-l va clădi într-o nouă societate, lipsită de exploatarea omului de către om.

Doi ani mai tîrziu apar primele timbre cu inscripția „C.C.C.P.", adică Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice, ocazionată de expoziția agricolă din 1923.

Una din seriile anului 1924, ni-l înfățișează pe V. I. Lenin, întemeietorul primului stat al muncitorilor și țăranilor, serie emisă cu prilejul morții sale. Iată și un timbru dedicat pionierilor sovietici cu prilejul primei adunări generale a pionierilor din anul 1929. Alte numeroase serii emise de poșta Uniunii Sovietice ne vorbesc în imagini despre puterea industrială în continuă creștere a primului stat socialist sau despre popoarele din familia frățească a Republicilor sovietice ; ne înfățișează mărețe construcții ale comunismului și imagini pitorești din Crimeia sau Georgia ; vorbesc despre dezvoltarea necunoscută în restul lumii pe care a luat-o sportul de mase. Deosebit de interesante și de grăitoare sînt acele emisiuni de timbre sovietice care înfățișează momentele dramatice ale Marelui Război pentru Apărarea Patriei. Prin fața ochilor ți se perindă clipele grele din apărarea Leningradului și Stalingradului, chipurile unor eroi deveniți legendari. Nu mai puțin interesante sînt și timbrele a căror emisiune a fost ocazionată de memorabila zi de 9 mai 1945 — Ziua Victoriei. Totalul timbrelor emise de Uniunea Sovietică în timpul Marelui Război pentru Apărarea Patriei este de 200, într-un tiraj de 5 180 000 000 exemplare.

O mai atentă cercetare a timbrelor sovietice încîntă pînă și pe cei mai exigenți filateliști. Emisiunile sovietice nu numai că au egalat, dar chiar au și întrecut prin conținutul lor estetic, prin desenul lor

simbolic, prin coloritul minunat și impecabila execuție artistică, chiar și cele mai frumoase mărci ale unor țări care și-au sărbătorit de mult centenarul primului timbru.

Fig. 2. Seria „Scriitorii de la începuturile literaturii românești" este considerată una din cele mai reușite emisiuni de timbre poștale românești.

Să luăm un al treilea exemplu, de data aceasta mai la îndemîna tuturor și anume o serie de timbre românești apărută în anul 1955. De pildă, seria cunoscută sub denumirea de „Scriitorii de la începuturile literaturii românești", ale cărei imagini înfățișează figurile unor precursori de seamă ai scriitorilor români : mitropolitul Dosoftei (1630—1711), mare poet realist

din a cărui bogată activitate scriitoricească trebuie menționată „Psaltirea în versuri", prima operă românească de mari proporții în versuri ; stolnicul Constantin Cantacuzino (1650—1716), frate al domnitorului muntean Șerban Cantacuzino și cronicar de seamă, care ne-a lăsat valoroasa scriere „Istoria țării românești", cunoscută mult timp sub denumirea de „Cronica anonimă", un istoric al poporului român de la cucerirea Daciei de către romani, pînă la apariția hunilor ; Dimitrie Cantemir (1673—1723), domn al Moldovei și unul dintre cei mai de seamă cărturari ai poporului român, considerat o luminoasă figură de precursor al gîndirii științifice moderne, din a cărui vastă operă trebuie amintită „Descriptio Moldaviae" (Descrierea Moldovei), care inaugurează disciplina științifică a geografiei în țara noastră, constituind în același timp un îndemn la lupta pentru libertate și independență a principatelor ; Enăchiță Văcărescu, scriitor modern din secolul al XVIII-lea, care în al său „Testament literar" dovedește dragoste față de patrie și limba țării sale („Urmașilor mei Văcărești — Las voua moștenire — Creșterea limbii românești — și-a patriei cinstire") ; Anton Pann, critic al moravurilor sociale ale epocii sale (prima jumătate a secolului al XIX-lea) și care s-a făcut remarcat mai ales prin „Povestea vorbei".

Am înfățișat numai cîteva exemple, dar numărul lor poate fi fără de sfîrșit. Iată ce diversitate de cunoștințe am observat că ni le putem însuși cu ajutorul filateliei. Această constatare trebuie să ne facă să înțelegem că în colecționarea mărcilor poștale,

accentul nu trebuie să-l punem numai pe valoarea sau raritatea lor, ci mai ales pe posibilitatea neîngrădită de a ne îmbogăți bagajul de cunoștințe, folositoare deopotrivă tînărului și vîrstnicului.

Filatelia oferă cele mai subtile satisfacții. Paginile de album prind viață în ochii celui care și-a strîns mărcile una cîte una. Ea ne dezvoltă spiritul de răbdare și de ordine. Clasarea, curățirea, așezarea în album, păstrarea colecției însăși, stimulează caracterul în acest sens. Plăcerea de a colecționa mărci poștale, odată intrată în preocupările noastre, ne îndeamnă la mărirea colecției, la economie.

Examinînd cu atenție fiecare nouă piesă cu care-și completează colecția, filatelistul își dezvoltă pe lîngă răbdare și spiritul de observație. Studierea fiecărei imagini în parte, din punct de vedere al execuției grafice, ajută la dezvoltarea spiritului critic. Pot fi menționate multiple însușiri pe care filatelia ne ajută să le dobîndim și nu este lipsit de interes să amintim de disciplină, curățenie, simțul preciziei.

Și odată cultivată, pasiunea pentru filatelie te obligă, copil, adolescent sau matur, să intri în legături cu cei ce vădesc preocupări asemănătoare, să pătrunzi în cercul filatelic din școala, facultatea, fabrica sau instituția în care-ți desfășori activitatea. Or, în aceste cercuri nu se poate vorbi despre deosebirea de vîrste sau de profesii. Cei care dovedesc cunoștințe mai avansate devin buni prieteni și sfătuitori ai celor începători. Se nasc astfel raporturi care cultivă în cel mai înalt grad spiritul de corectitudine, de ajutor re-

ciproc, condiţii din cele mai elementare pentru o convieţuire paşnică şi cinstită.

Trebuie însă să ne ferim cu grije din calea acelora care n-au văzut altceva în filatelie decît un mijloc de înavuţire, de acei care au transformat marca poştală în obiect de speculaţie. Aceştia sînt departe de a se numi filateliști, aşa cum departe de a se asemăna cu gingaşul porumbel este hulpavul erete. Aceştia nu cunosc, sau, mai binezis, n-au gustat niciodată plăcerile pasiunii cinstite pentru filatelie, ei n-au învăţat nimic din noianul de cunoştinţe pe care ni-l oferă această plăcută şi instructivă îndeletnicire.

Filatelistul adevărat se emoţionează nu numai în faţa valorii materiale a unui timbru, ci şi în faţa documentului pe care acest mic petec de hîrtie îl pune la îndemînă prin imaginea pe care o reproduce. Consider nimerit să arăt, cu acest prilej, că în Uniunea Sovietică nu există localitate fără filateliști şi că numărul lor total se ridică la de cîteva ori populaţia Bucureştiului, de la mic la mare. Filatelia a pătruns în rîndul oamenilor de cele mai felurite profesii, de la colhoznicul din stepa kazahă, pînă la pescuitorul de balene, de la copilul cu gîndul la zburdălnicii, pînă la încărunţitul academician preocupat de cercetări ştiinţifice.

Aceasta este adevărata filatelie şi aşa trebuie înţeleasă agreabila îndeletnicire pe care ne-o oferă fără nici un fel de rezerve marca poştală, „ambasadorul tăcut" al tuturor ţărilor.

PROPUNEREA LUI ROWLAND HILL

Istoricul apariţiei primei mărci poştale este simplu şi în acelaşi timp interesant. Crearea filateliei se datoreşte unui capriciu.

Pînă la apariţia mărcii poştale, corespondenţa circula pe baza unei taxe ce urma să fie achitată de către destinatar. De la această regulă nu făcea excepţie nici Marea Britanie. Amintesc de această ţară, pentru că cele ce voi povesti pe scurt, s-au petrecut în urmă cu un secol şi jumătate într-un sat din sudul Irlandei, pe atunci parte integrantă a Imperiului Britanic.

Relatarea s-a păstrat în lucrarea lui Pierre Zaccone, „La poste anectodique et pittoresque".

Intr-una din zile, în trecere printr-un sat irlandez, un învăţător englez, pe nume Rowland Hill, se opri la un han. Fiind o zi de toamnă mohorîtă, aici nu se afla decît slujnica hangiului, o fată de 18 ani, care deobicei servea clienţii. Stînd de vorbă cu ea, fata îi destăinui că este logodită cu un flăcău din satul vecin. Logodnicul ei era plecat la Londra şi trebuia să se întoarcă numai după ce va fi strîns

un mic capital, cu care plănuia să-şi deschidă o prăvălioară, viitorul mijloc de existenţă al noii căsnicii.

— Şi e mult timp de cînd a plecat? o întrebă Hill.

— De doi ani, sir.

— Ai cel puţin veşti de la el?

— Imi scrie în fiecare săptămînă.

— In toate săptămînile? se minună el de atenţia deosebită a logodnicului. Dar o scrisoare de la Londra şi pînă aici costă colosal de scump! Trebuie să vă împuţineze serios economiile!

Fata surîse la auzul acestei reflecţii a singurateculuí client al hanului.

— Aşa ar fi trebuit să fie. Dar eu şi cu Patrick avem un mijloc, ca să zic aşa secret, de a comunica fără să ne coste altceva decît hîrtie şi cerneală.

— Adevărat? Şi cum faceţi?

— Prea simplu, sir. Incă înainte de a pleca la Londra, am stabilit cu logodnicul meu nişte semne pe care le punem pe plicuri. Cînd vine factorul, mi-e deajuns o singură privire aruncată pe plic şi aflu fără greutate vestea pe care mi-o trimite el. Bineînţeles că eu refuz să primesc scrisoarea şi deci nu am ce plăti. E drept că factorul se supără de fiecare dată, dar numai astfel putem economisi pencele pe care altfel le-am plăti de fiecare scrisoare.

Ideea celor doi logodnici de a se servi de semne convenţionale era destul de ingenioasă, dar pe Rowland Hill cele auzite îl puseră pe gînduri. Işi dădea seama că sistemul poştal era defectuos şi s-a gîndit

să înainteze parlamentului englez un raport, în care, ca o concluzie, să propună reducerea taxei poştale şi în acelaşi timp înlocuirea ei printr-o marcă tipărită. Această idee nu era însă originală.

Bun cunoscător al istoriei Franţei, Rowland Hill ştia de o măsură a regelui Ludovic al XI-lea (1461—1483) care, pentru a-şi rotunji veniturile personale secătuite de luptele pe care regele francez le-a dus pentru a-şi consolida puterea, a impus supuşilor taxarea corespondenţei cu un bilet ce avea imprimată în mijloc efigia sa şi care se ataşa la scrisori.

Şi pentru că veni vorba despre „precursorii" englezului Hill, nu trebuie trecut cu vederea că în anul 1653, deci cu aproape 200 de ani înaintea lui, o încercare de a franca corespondenţa a fost făcută, dar fără succes, de către francezul Jean Renouard de Véllayer, consilier raportor al Consiliului de stat al Franţei. El obţine privilegiul de a stabili „unica poştă din Paris". Scrisorile erau taxate cu aşa numitele „billets de port payé", care se ataşau la ele. Reforma lui de Véllayer nu s-a bucurat de succes şi curînd e dată uitării, pentru simplul motiv că datorită exageratelor obiceiuri de politeţe ale epocii în care a trăit el, s-a apreciat măsura lui de Véllayer drept o jignire adusă destinatarului prin achitarea anticipată a taxei.

Toate acestea nu scad însă cu nimic din meritul lui Rowland Hill, care a ştiut să o facă la momentul oportun.

Dintr-un articol al ziarului londonez Times, din august 1879, publicat cu prilejul decesului lui Hill,

aflăm că acesta a dus o adevărată campanie pentru îmbunătățirea serviciului poștal în Marea Britanie, pe baza propunerilor sale.

Începutul îl face în anul 1837 prin publicarea unei broșuri, care stîrnește o adevărată mișcare populară în favoarea reformei, precum și aprinse discuții în Camera Comunelor. În anul următor mulți deputați, ca urmare a numeroaselor petiții prezentate de alegători, fac adevărate presiuni asupra guvernului condus la acea epocă de lordul Melbourne. În literatura filatelică sînt consemnate relatări asupra unei vizite făcută primului ministru englez de către un grup de 150 de deputați, acțiune care-l determină în cele din urmă pe lordul Melbourne să susțină proiectul de reformă a serviciului poștal. În cursul anului 1839 reforma este votată de parlament și la 6 mai 1840 sînt puse în circulație primele 2 valori: 1 penny negru și 2 pence albastru. Astfel, lui Rowland Hill îi revine pe drept meritul de a fi introdus timbrul poștal pentru francarea corespondenței și implicit de a săvîrși o revoluționară reformă a poștelor, ale cărei urmări nici măcar el nu le putea bănui atunci cînd lupta pentru ea.

De altfel acest merit i-a fost recunoscut atît de țara sa, cît și de întreaga lume. Pentru serviciile aduse statului, Rowland Hill a fost înobilat, municipalitatea Londrei i-a acordat o mare recompensă, iar după moartea sa i-a cinstit memoria prin ridicarea unei statui. Hill a deținut timp de trei decenii conducerea noii poște britanice.

În mai puțin de un sfert de secol majoritatea țărilor, atît din Europa cît și de pe celelalte continente, au introdus această reformă poștală: Elveția (în 1843), S.U.A. (în 1846), Franța și Belgia (în 1849), Spania (în 1850) etc.

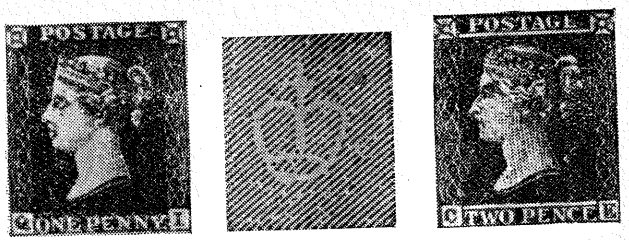

Fig. 3. Primele timbre poștale din lume reprezintă chipul reginei Victoria a Angliei. Pentru alegerea acestui desen s-a instituit un concurs la care au fost prezentate 2600 proiecte.

Spuneam la începutul acestui capitol, că nașterea filateliei se datorește unui capriciu. Prima colecție de mărci a fost pur și simplu născocită de o tînără londoneză. Ea n-a folosit în acest scop nici album, nici clasor, sau poate vreun caiet oarecare, ci... pereții camerei. Și aceasta numai din dorința de a avea un interior original. Încetul cu încetul capricioasa londoneză a lipit pe pereții camerei imense cantități de timbre, evaluate la un moment dat la peste 15 000, urmărind să nu-i lipsească nici o noutate apărută în țară sau peste hotarele imperiului britanic. Un mijloc de a-și procura mari cantități de mărci poștale, au fost anunțurile pe care le da în ziarul

londonez Times, fapt menţionat în Enciclopedia Britanică.

Originala ei idee şi-a găsit numeroşi imitatori. Dar în scurt timp, au apărut şi adevăraţii colecţionari care au socotit că e mai util să folosească albumele în locul pereţilor. Însuşi lordul Rowland Hill devine un mare colecţionar de mărci poştale.

Primii filateliști îşi alcătuiau colecţiile cu totul dezordonat. Şi e firesc, deoarece ei nu aveau de unde şti că urmaşii lor întru filatelie aveau să stabilească diferite reguli de alcătuire a unei colecţii, ca aranjarea mărcilor pe ţări, serii, ani, lipirea lor cu şarniere etc. Nici în schimbul de mărci nu vedeau ceva necesar, sau cel puţin atrăgător. De altfel, pe vremea aceea şi numărul emisiunilor poştale era destul de redus. Iată pe scurt evoluţia apariţiei mărcilor poştale:

La sfîrşitul anului 1849 numărul timbrelor emise în lumea întreagă se ridicase deabia la 47; în 1860, un colecţionar ar fi putut strînge 835 mărci poştale. La 30 de ani de la apariţia primei mărci, un album complet cu timbre din întreaga lume trebuia să cuprindă 2 686 feluri de mărci.

Revista filatelică „Il Bolletine Filatelico" din Florenţa a publicat o statistică[1] din care aflăm că pînă spre mijlocul anului 1954, au fost emise pe întreg globul 114 121 valori. Iată cum împarte ea această cifră:

[1] Această statistică a fost făcută după catalogul Yvert et Tellier-Champion, care consacră vol. I. Franţei şi teritoriilor de peste mări. (n. a.)

Europa	39 794
Asia	15 499
Africa	14 662
America de Nord şi de Sud	25 427
Australia şi Oceania	5 751
Coloniile franceze	12 988
Total	114 121

Pornind de la premiza că pentru perioada 1840—1954, adică pentru 114 ani, media numărului de mărci emise anual este de cca. 1 000, s-ar putea afirma, fără a ne teme de nerespectarea adevărului, că pînă în anul 1956, au fost emise aproximativ 116 000 valori.

În cei aproape 100 de ani de existenţă ai timbrului poştal romînesc, ţara noastră a contribuit la tezaurul filateliei mondiale cu peste 2 100 feluri de mărci, printre care se numără şi cîteva din raritaţile filatelice ale lumii, cum ar fi de pildă celebrele „cap de zimbru".

Astfel a luat naştere filatelia şi au apărut primii filateliști, al căror număr a crescut de la un an la altul. În anul 1860, filatelia era atît de dezvoltată încît s-a simţit nevoia publicării unui studiu asupra ei, care apare un an mai tîrziu în Franţa. Este vorba despre prima lucrare de acest gen din lume, intitulată „Patiquet". În 1862 este editată, în Anglia, mai precis la Liverpool, prima revistă filatelică pe care editorii ei au denumit-o „The Monthly Advertiser" (Revista lunară de anunţuri). În acelaşi an apare într-o editură pariziană „Le petite manuelle d'amateur des timbres-poste" (Micul manual al amatorului de timbre poştale) scris de François Vallete. Tot în

anul 1862 iese de sub tipar şi cel dintîi studiu cu privire la falsuri de timbre, al belgianului J. B. Möens, amănunt care ne arată că falsurile au existat încă din prima perioadă a existenţei mărcii poştale.

Precursorul cataloagelor filatelice contemporane a apărut în anul 1863 în Franţa, sub titlul de „Catalogue des Timbres-poste créés dans les divers Etats du Globe" (Catalog de timbre poştale, din diverse state ale globului). El cuprinde atît clasificarea mărcilor, cît şi preţurile reglementare pentru colecţionare, stabilite de autorul catalogului, unul dintre cei mai mari negustori de mărci poştale, de atunci.

O statistică din anul 1875 apreciază că la acea dată erau în întreaga lume 22 publicaţii de specialitate. Între anii 1890—1900, numărul acestor publicaţii ajunsese la 80, în timp ce în primul an al secolului nostru erau editate 149 de reviste în 19 limbi.

Vorbind despre începuturile şi dezvoltarea filateliei, este interesant de ştiut că prima expoziţie de mărci poştale (neoficială) a fost organizată de Van der Meulen în anul 1852 la Bruxelles, că prima expoziţie filatelică internaţională a avut loc în anul 1856 la New-York, că prima licitaţie filatelică oficială a avut loc la Paris în anul 1865, la celebrul hotel Drouot, unde au loc şi astăzi marile licitaţii.

După cum ne-am putut da seama din lectura rîndurilor în care povesteam despre apariţia timbrului, prin reforma poştelor introdusă de Rowland Hill, nu s-a urmărit decît simplificarea taxei de francare. Primele timbre emise aveau ca imagine tipărită stema

sau efigia conducătorului respectivului stat. Mărcile englezeşti, de pildă, aveau imprimat chipul reginei Victoria.

Cu trecerea timpului, mai precis după ce s-a văzut marele interes stîrnit în întreaga lume de acest „petec de hîrtie", efigiile şi stemele au început să fie înlocuite, la început mai modest, iar mai tîrziu pe scară din ce în ce mai mare, cu diferite alte desene reprezentînd monumente istorice, vederi, portrete de oameni celebri, mari savanţi şi cercetători, mari descoperitori, tablouri de valoare etc. Alături de aşa-numitele serii uzuale — acele care servesc exclusiv la francarea corespondenţei — au început să fie emise şi mărcile denumite comemorative, care au menirea de a marca marile evenimente din viaţa unei ţări, diferite momente din istorie, aniversări mai importante din viaţa culturală, ştiinţifică şi artistică a popoarelor.

Cam în aceeaşi perioadă cu mărcile comemorative, au fost emise şi aşa-numitele timbre de binefacere, puse în slujba societăţilor de caritate şi marcînd momentele mai importante din activitatea lor.

In sfîrşit, odată cu modernizarea poştelor şi înfiinţarea traficului aerian poştal, au apărut mărci special închinate aviaţiei. Desenele lor reprezintă aparate de zbor, chipurile aviatorilor celebri din epoca pionieratului în aviaţie etc.

Apariţia unei variaţii atît de largi a imaginilor pe timbre a favorizat crearea unui curent artistic în prezentarea grafică, manifestată printr-o grijă deosebită în realizarea desenului şi execuţia imprimării,

ajungîndu-se în felul acesta, în multe cazuri, la executarea unor adevărate capodopere. Colecționarilor le-au fost puse astfel la îndemînă nu numai interesante valori documentare, ci și adevărate opere de artă în miniatură.

CAPUL DE ZIMBRU

Pe teritoriul Daciei, ca și pe al celorlalte peste o sută de provincii ale vastului imperiu roman, au funcționat timp îndelungat, acele vestite „cursus publicus", servicii poștale ale vechei Rome, care de-altfel erau cel mai bine organizate la acea epocă.

Stația de poștă, în care curierii își schimbau caii, sau își predau corespondența era situată de obicei pe drumurile strategice (la distanțe de cca. 4 km una de alta) fiind denumită „posita statio". Cu timpul denumirea se simplifică rămînînd numai aceea de „posita", care s-a transmis în limbile tuturor popoarelor aflate sub dominația Romei (la italieni posta, la francezi poste, la romîni poștă etc.).

Principalele drumuri care legau Roma cu Dacia erau: Roma-Rimini-Belgrad și de aici pe lîngă Dunăre pînă la T. Severin și Roma-Capua-Brindizi, apoi pe mare pînă la Scutari și de acolo la Ratiaris pe Dunăre.

Odată cu destrămarea imperiului roman, au dispărut și numeroasele „cursus publicus", micile voe-

vodate de pe pămîntul țării noastre neavînd nevoie de aceste organizații poștale.

A trebuit să treacă sute de ani pînă ce dezvoltarea meșteșugurilor și a comerțului să determine reorganizarea serviciilor poștale. În acest răstimp corespondențele continuă a fi transmise numai cu ajutorul negustorilor, călătorilor etc.

În Evul Mediu, transmiterea regulată a corespondenței se face începînd din secolul al XIV-lea și în special din secolul al XV-lea, cînd principii de Thurn și Taxis organizează primele curse poștale regulate. Inițiativa se extinde cu repeziciune în întreaga Europă, preluîndu-se de la antici atît curierii pedeștri, cît și cei călări, precum și poșta cu porumbei care a fost utilizată de multe popoare, de la romani și pînă la chinezi.

Pe pămîntul țării noastre, serviciul poștal este reorganizat, destul de rudimentar, dacă ne gîndim la evoluția lui și stadiul actual, deabea după formarea celor două principate: Țara Românească și Moldova. Curierii erau călări și aveau misiunea de a duce poruncile domnitorilor în întreaga țară și să aducă la scaunul domniei știrile care îi interesau pe voievozi și dregătorii lor.

Cu trecerea timpului, au început a fi folosite, în același scop, și olacele de poștă.

Dezvoltarea administrației și a relațiilor comerciale în principate, de pildă, în Țara Românească sub Mircea cel Bătrîn (1384—1418), necesită mărirea numărului curierilor domnești, cu atît mai mult cu cît domnitorii încep să poarte corespondență

cu regii Poloniei și Ungariei, cu voievozii Serbiei, cu Poarta Otomană, cu Roma, Kievul, Veneția etc.

În secolul al XVII-lea serviciul poștal luase o mare dezvoltare, el aflîndu-se sub autoritatea Marelui Postelnic, un fel de ministru al afacerilor externe, care avea printre alte atribuții și pe aceea

Fig. 4. Popas la o menzilhanea — stație de poștă — din Muntenia.

a ținerii corespondenței Domniei, atît în interiorul țării cît și cu străinătatea. Curierii erau împărțiți în lipcani — curieri interni, și călărași — curieri pentru străinătate.

Întreținerea olacelor, personalului și căilor cădea pe umerii satelor și tîrgurilor, pe unde treceau drumurile de poștă, boierimea și dregătorii fiind scutiți de această dare.

Știri despre olacele de poștă din principate avem încă din anul 1585 de la François de Pavie, senior de Fourquevauls, în trecere în acel an prin Moldova.

El descrie olacul ca pe „o căruță așa de mică și ușurică, încît o poți lua pe umeri. În ea nu poate intra decît o persoană cu perna și merindele sale".

Din secolul al XVII-lea se păstrează relatarea călătoriei în Moldova a lui Macarie, patriarhul din Antiohia, relatare scrisă de secretarul acestuia, Paul din Aleppo, care laudă poștele cu ajutorul cărora, afirmă el, „mergerea noastră era mai iute ca zborul unei păsări. Atari poște sînt în fiecare tîrg".

Sub domniile fanariote, serviciul poștal se îmbunătățește. Menzilurile, după denumirea turcească a poștelor, devin o organizație vastă. În fruntea lor sînt puși doi căpitani și uneori chiar un hatman special. La fiecare menzilhanea, adică stație de poștă, este un menzilgibașa, sau căpitan de poștă, care are sub ascultare surugii și bicigași (păzitori) și uneori beșlii, soldați întrebuințați pentru menținerea ordinei.

Cele mai interesante figuri din rîndul acestor funcționari ai poștelor de odinioară, erau surugiii, oameni cu un curaj uimitor, pe care nimic nu-i oprea, nimic nu-i speria. Ei erau veșnic călare și cu toată această viață de continuu du-te-vino, erau plini de voie bună. Hommaire de Hell, în al său „Voyage en Turquie", arată că „ei sînt de o dezinvoltură pitorească și de le-ai da armele cuvenite, ai zice că-s adevărați mușchetari".

Cele mai însemnate drumuri de poștă din acea epocă erau: Iași-Bîrlad-Galați-Șumla, avînd legătura cu Istambulul prin Adrianopole și Iași-Hîrlău-Cernăuți, în Moldova, iar în Muntenia erau București-

Tîrgoviște, București-Pitești-Craiova, București-Giurgiu etc.

Drumurile erau însă prost întreținute, fapt care îngreuia mult circulația olacelor și obosea caii.

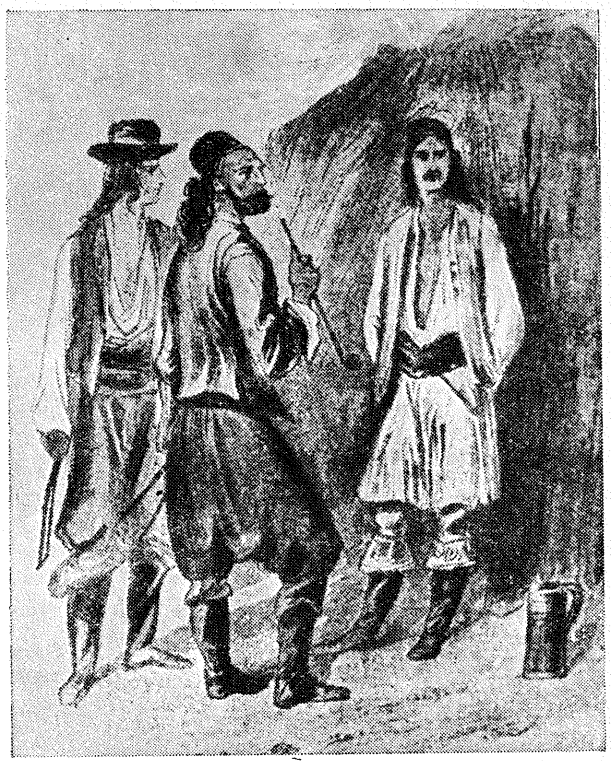

Fig. 5. Surugii valahi în costume pitorești.

Organizarea poștelor ca instituție de stat se face de abia sub domnia lui Alexandru Ipsilante. În acea perioadă s-au înființat și cursele de poștă din releu

în releu [1], fapt care contribuie la o mai mare siguranță și rapiditate în transportul corespondenței. Totodată poștele sînt puse la dispoziția oricui putea plăti o taxă, care era de 10 bani de cal pe oră, pînă la 20 de bani de cal pe oră, după cum respectivul era curier domnesc, boier cu caftan sau tîrgoveț.

În relatările asupra călătoriei sale făcută pe la anul 1820 prin Muntenia și Moldova în drum spre Rusia, englezul K. Porter amintește că între Giurgiu și București erau trei poște, că între București și Focșani erau 8 poște cu un total de 25 de ceasuri de mers, că cele 10 poște dintre Focșani și Iași necesitau 29 de ceasuri. Cu alte cuvinte pentru a merge de la București pînă la Iași, aveai nevoie de 54 de ore de mers ziua și noaptea încontinuu, adică nici mai mult nici mai puțin decît de 27 de ori timpul de care ai nevoie astăzi folosind avionul.

Nu mai puțin interesantă este acea parte din darea de seamă asupra administrației celor două Principate, a generalului rus Kiseleff, în care se vorbește despre reorganizarea serviciilor poștale:

„Toate acestea, adică îndreptarea cailor (mărirea numărului de cai, n. a.), podurilor (repararea lor, n. a.) și poștelor, întru atît au ușurat comunicația, încît corespondențele trimise de la București la Iași și viceversa, o depărtare de 22 poște, se primeau foarte exact după 36 de ore".

În „Le Këroutsa" francezul S. Béllanger ne descrie

[1] Stații în care se schimbau caii și echipajele (n. a.)

pe larg poștele din principate, pe care le-a cunoscut cu prilejul unei călătorii făcută prin anul 1836.

„În nici o parte din lume pe cîte știu — scrie Béllanger — nu se călătorește cu mai multă repeziciune, dar într-un mod mai puțin confortabil ca în Moldo-Valahia. Închipuiți-vă o cutie fără capac, înaltă de 30 degete, largă de două picioare și lungă de trei, așezată pe patru roți și pe două osii de lemn. În toată această construcție nu intră un singur cui. După cum vedeți, ceva mai mult ca o roabă, ceva mai puțin ca un car: să-i zicem albie. Două știanguri drept hamuri, două șleauri și un căpăstru în care animalul își bagă sau din care își scoate capul cu ușurință, iată ceea ce leagă 8, 10 sau 12 cai la o oiște încă în coaja sa. Trei din cai sînt călăriți, pe deșelate, de trei surugii care așteaptă să fii gata. În acest moment te ghemuiești cum poți pe patul de fîn cu care căruța, drept scaun, este umplută și dai semnalul de plecare. Atunci primul surugiu scoate un țipăt ascuțit, descriind cu biciul cercuri împrejurul capului și pleci fără reazăm de nicăieri, agățîndu-te de marginile echipajului, precum un călăreț neiscusit se ține de coama calului ce a luat-o la goană.

Vehicul și călători sînt pentru el accesorii nedemne de atențiune. Surugiul străbate spațiul fără calcul. Șanțuri, gropi, torente, stufișuri, nimic nu-l oprește. Caii, dealtminteri, îl ajută de minune.

O roată se rupe, căruța șovăie, își pierde echilibrul, răstoarnă pe călător și totuși își urmează drumul, săltînd ca o minge. Călătorul geme, cheamă, strigă în gura mare după ajutor. Degeaba! Su-

rugiul n-aude, nu vede. Sosit în staţie, numai atunci bagă de seamă că-i lipseşte o roată şi... călătorul".

Această amuzantă descriere nu este o fantezie, întrucît altele asemănătoare mai putem găsi şi în relatările altor călători care au trecut pe la noi.

In epoca următoare Regulamentului Organic, transportul corespondenţei în cele două principate ia o largă extindere, adăugîndu-se şi transportul gropurilor[1] de valoare. Corespondenţa şi gropurile se primeau de două ori pe săptămînă, lunea şi vinerea, încasîndu-se cîte un ban de dram şi ceas, sau 4 bani de fiecare poştă pentru scrisori simple şi îndoit pentru acelea la care se eliberau recipise. Aceste taxe, cu unele modificări, se percep pînă în anul 1858.

Anul 1858 marchează o dată importantă în istoricul poştelor romîneşti, el fiind anul introducerii şi în ţara noastră, mai precis în Moldova, a reformei poştale a lui Rowland Hill. Acest eveniment nu se produce întîmplător în Moldova. Dacă ţinem seama de faptul că în anul 1857, adică numai cu un an înainte, reforma este introdusă în Rusia, ne putem da seama că este o influenţă firească a strînselor contacte care existau între Moldova şi puternicul stat vecin de la Răsărit, către care nu odată poporul romîn şi-a îndreptat privirile în ceasuri de grea cumpănă.

Astfel stînd lucrurile, la 1 iulie 1858, se introduce în Moldova noul tarif pentru scrisori şi la 15 iulie

[1] Saci de poştă sigilaţi în care se transportau bani, acte şi în general obiecte valoroase. (n. a.)

se pun în circulaţie primele timbre poştale romîneşti, a căror emitere fusese hotărîtă încă din noiembrie 1857, după preluarea serviciului poştal de către stat. Buletinul Oficial nr. 54 din anul 1858, aduce la cunoştinţa generală introducerea timbrelor poştale de 27, 54, 81 şi 108 parale, care corespundeau taxei de francare de 27 parale pentru fiecare $2^1/_2$ dramuri, adică 8,07 grame, pe distanţă de 8 poşte, şi a căror valabilitate era pentru tot cuprinsul Moldovei.

Aceste patru prime timbre romîneşti sînt de formă

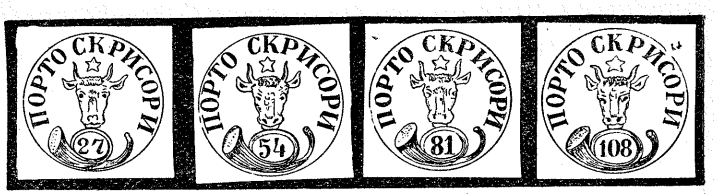

Fig. 6. Primele timbre poştale romîneşti înfăţişează stema Moldovei, capul de bour. Totuşi ele sînt consacrate sub denumirea de „Cap de zimbru".

rotundă şi reprezintă vechea stemă a ţării, capul de bour, avînd între coarne o stea în 5 colţuri, iar dedesubt un corn poştal[1] în colacul căruia este înscrisă valoarea timbrului. Imprejurul desenului central era imprimat în caractere cirilice „porto scrisori". Imprimarea lor era simplă, fiind confecţionate cu ajutorul unei prese manuale cîte 32 pe o coală de hîrtie colorată şi slab vărgată orizontal.

Deoarece pe seama acestor prime mărci poştale romîneşti s-au făcut în trecut o serie întreagă de spe-

[1] Corn sau goarnă, este emblema poştelor din toate ţările. (n. a.)

culații, ajungîndu-se pînă la abile falsuri, consider nimerit ca în această călăuză filatelică să facem cunoștință cu o descriere sumară a unui veritabil cap de zimbru de 27 parale [1], publicată de o revistă de specialitate.

Diametrul este de 19,5 mm. Primul O din PORTO este mai larg jos și deschis sus. Bucla literei P este mai groasă sus decît jos. Partea din dreapta a liniei superioare a lui T este mai scurtă decît cea din stînga.

Vîrful stelei în 5 colțuri, dintre coarnele capului de bour, este îndreptat spre linia verticală a lui K, pînă aproape de limita dreaptă. Linia verticală a lui P, a treia literă din „scrisori" este puțin frîntă spre stînga. A 4-a literă, i cirilic, e mai îngustă ca ultima și liniile sînt mai subțiri. Penultima literă e mai îngustă ca litera asemănătoare din primul cuvînt.

În steaua cu 5 colțuri, liniile care unesc cele 2 vîrfuri orizontale nu sînt în linie dreaptă, ci frînte în jos, înclinate spre dreapta.

Urechea dreaptă este mai mare decît cea stîngă, avînd colțul de jos format dintr-o linie curbă, în timp ce la urechea stîngă linia apare frîntă. Umbrele interioare ale urechilor nu se aseamănă, cea din dreapta fiind mai lungă și mai groasă la mijloc. Coarnele au linia din dreapta mai groasă. Pupila ochiului din dreapta se aseamănă cu un punct, iar cea din stînga cu o liniuță. Pe frunte, umbrele părului ce merg spre urechea stîngă sînt mai compacte decît cele din stînga care prezintă un punct la mijloc.

[1] Para este subdiviziunea unui piastru, veche monedă turcească; 1 piastru = 40 para. (n. a.)

Un fel de nas este format din 3 linii, din care cea din stînga se apleacă și e mai vizibilă. Cea din mijloc este în formă de sedilă înclinată spre stînga, iar cea de a 3-a, ceva mai lungă, nu atinge limita obrazului care în această parte formează o linie nu tocmai simetrică cu partea stîngă.

Sprîncenele formează două linii curbe mici, cea din dreapta fiind mai plată, ambele mai subțiri spre stînga.

Cifrele 2 și 7, care indică valoarea de 27 parale, sînt caracteristice. Cifra 2 are ovalul de sus unit în cerc aproape uniform ca grosime, în timp ce partea de jos se termină printr-un triunghi drept-unghi plin. Cifra 7 are forma unui r mic, în care cele două ramuri din stînga formează o ușoară curbă. În pavilionul trompetei găsim umbre făcute din puncte fine, lipite spre stînga, lăsînd un alb spre dreapta în formă de semilună.

Știind acum din această sumară descriere cum arată una din cele 4 valori din prima serie „cap de zimbru", e interesant să cunoaștem și tirajul acestei emisiuni, care a fost extrem de redus: 6 016 exemplare de 27 parale, 10 016 de 54 parale, 2 016 de 81 parale, 6 016 de 108 parale.

Pînă la retragerea lor din circulație, la 5 noiembrie 1858, după introducerea unui nou tarif poștal, au fost vîndute numai 3 691 exemplare din 27 parale, 4 772 din 54 parale, 709 din 81 parale și 2 584 din 108 parale, restul fiind transportat și apoi probabil

ars la Palatul Poştelor din Bucureşti. Aceste cifre ne explică de ce valoarea seriei în general şi a timbrului de 81 de parale în special este ridicată.

Cea de a doua serie „cap de zimbru" conţine 3 valori şi anume: 5 parale, 40 parale şi 80 parale. Se deosebesc de primele prin forma lor dreptunghiulară, stea în 6 colţuri şi valoarea înscrisă sub goarnă. Nu mai sînt folosite caractere chirilice decît pentru parale, legenda „Porto scrisorei" fiind scrisă cu caractere latine. Prima valoare servea la francarea gazetelor, iar celelalte două pentru scri-

Fig. 7. A doua emisiune „Cap de zimbru". Observaţi deosebirile faţă de prima.

sori. Tirajul lor a fost şi mai redus: 960 exemplare de 5 parale, 7 040 de 40 parale şi 2 816 de 80 parale. Timbrele au fost imprimate tot manual, pe hîrtie albăstruie. Această serie este pusă în circulaţie

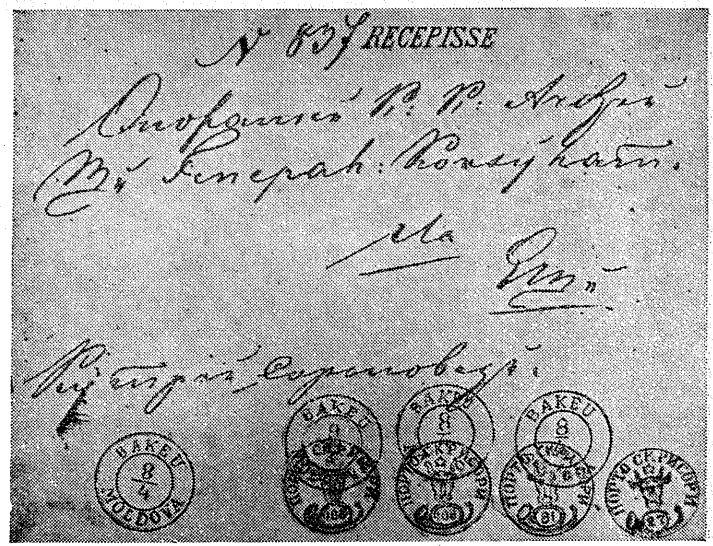

Fig. 8. Scrisoare recomandată, francată cu patru superbe exemplare din primele timbre romîneşti: două piese de 108 parale, una de 81 parale şi a patra de 27 parale. După cum indică ştampila, scrisoarea a fost expediată prin oficiul poştal Bacău. Acest valoros document este o raritate şi se află în posesia Muzeului filatelic din Berlin.

într-o a doua emisiune în anul 1859, de data aceasta imprimată pe hîrtie albă şi gălbuie şi într-un tiraj mai mare: 7 136 exemplare de 5 parale, 21 472 de 40 parale şi 11 264 de 80 parale.

Datorită rarităţii lor, valorile din prima emisiune

„cap de zimbru“ (1858) şi în special cea de 81 parale ştampilată, sînt considerate printre „celebrităţile clasice“ ale filateliei, alături de 1 penny şi 2 pence Mauritius, 2 cents Guyana Engleză.

În lista statelor europene, care au emis primele mărci poştale, Romînia ocupă un loc de frunte, ea fiind în acelaşi timp primul stat din sud-estul Europei. În ordinea emiterii timbrelor urmează Grecia

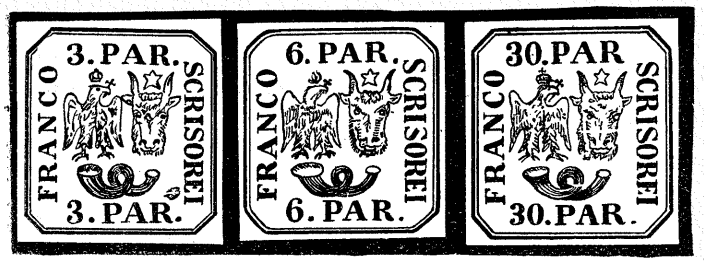

Fig. 9. Aceste trei timbre alcătuiesc seria „Principatele Unite“. Desenul lor reprezintă stemele celor două principate, Moldova şi Muntenia.

în 1861, Turcia în 1863, Serbia în 1866, Ungaria în 1871, Muntenegru în 1874, Bulgaria în 1879 şi Albania în 1913.

Cu toate că unirea celor două principate a fost săvîrşită în 1859, taxele poştale se unifică mult mai tîrziu, la 1 mai 1862, iar la 25 iunie, acelaşi an, este pusă în circulaţie seria de 3 valori „Principatele Unite“. Aceste noi timbre poştale au forma patrată, cu colţurile tăiate. Desenul lor reprezintă stemele celor două principate, capul de bour al Moldovei şi vulturul Munteniei. Inscripţia prescurtată parale, apare de această dată în caractere latine. Valoarea

de 3 parale are culoare galbenă şi este destinată francării gazetelor, cea de 6 parale culoare roşie este destinată scrisorilor loco, iar cea de 30 parale culoare albastră, pentru scrisori trimise spre alte localităţi. Aceste trei culori nu sînt respectate şi vom putea observa cu uşurinţă că ele apar în mai multe nuanţe. De pildă timbrul de 3 parale apare în galben, gălbui, oliv, ocru şi portocaliu. Ele au fost imprimate cu o

Fig. 10. Trei piese clasice romîneşti: seria de trei valori „Al. I. Cuza“.

presă manuală în coli a 32 exemplare şi apoi cu ajutorul unor plăci tipografice în coli de 40 exemplare, inscripţia „Porto scrisorei“ fiind înlocuită cu „Franco scrisorei“. Seria „Principatele Unite“ a fost retrasă din circulaţie în ianuarie 1865, cînd sînt emise primele timbre cu efigia domnitorului ţării şi totodată litografiate. Este aşa-numita serie „Al. I. Cuza“ de 3 valori: 2 parale galben, 5 parale albastru şi 20 parale roşu. Pe aceste timbre se imprimă pentru prima oară şi inscripţia „Poşta Romînă“.

După cum observăm, primele mărci poştale au fost puse în circulaţie după vechiul sistem monetar.

Abia la 1 februarie 1868, deci după introducerea sistemului monetar centisimal (1 leu divizat în 100 bani), sînt puse în circulaţie timbre cu noi valori: 2 bani în culoare galbenă, 3 bani în culoare violet, 4 bani în culoare albastru şi 18 bani în culoare cărămizie.

Pînă în anul 1869, toate timbrele de care am vorbit pînă acum au servit numai la taxarea scrisorilor interne, întrucît cele destinate străinătăţii erau trimise prin consulatele marilor puteri, care îşi aveau birouri consulare în principalele oraşe ale ţării. In urma încheierii unei convenţii cu aceste state, oficiile lor poştale sînt închise, iar de la 1 aprilie 1869 poşta romînă preia serviciul internaţional.

Extinderea serviciului poştal a avut drept consecinţă şi schimbarea taxelor poştale, după cum urmează: scrisorile simple pînă la 15 grame, destinate provinciilor limitrofe austro-ungare, sînt taxate cu 25 bani, scrisorile destinate localităţilor din diferite ţări cu 50 bani, iar imprimatele şi probele de mărfuri cu o greutate pînă la 40 grame sînt taxate în serviciul extern cu 5 bani.

Ca urmare au fost emise şi puse în circulaţie noi mărci poştale, dintre care cele de mai sus valabile şi în străinătate. Noua emisiune cuprinde 5 valori şi anume 5 bani orange, 10 bani albastru, 15 bani roşu, 25 bani orange şi albastru, 50 bani albastru şi roşu.

Toate emisiunile din perioada 1858—1872 se remarcă prin lipsa dantelurii. De abia din acest an, mai precis de la 1 ianuarie, sînt puse în circulaţie mărci cu marginile dinţate. Acestea sînt valorile

de 5, 10 şi 25 de bani, imprimate pe hîrtie albă perforată.

In genere, timbrele emise în perioada aceasta au valori ridicate şi se găsesc cu multă greutate. Din această cauză ele nu sînt accesibile marei mase a filateliştilor, fapt pentru care cele mai des întîlnite dintre colecţiile timbrelor romîneşti încep cu emisiunea „Paris". De unde îşi trage această denumire?

Odată cu dezvoltarea tot mai mare a serviciului poştal, mai ales după preluarea celui internaţional, confecţionarea manuală a timbrelor poştale nu mai putea satisface cerinţele mereu crescînde. Ca urmare, se comandă la Paris o nouă serie de mărci poştale care sînt executate la Monetăria Statului Francez. Această emisiune fiind gravată şi tipărită la un loc cu mărcile franceze, se distinge prin caracteristici asemănătoare cu ale acestora din urmă, cum ar fi de pildă, hîrtia, culorile, tipărirea în coli de 300 bucăţi împărţite în blocuri a 150, cu dantelura de $14 \times 13^1/_2$.

In anul 1875 întreg utilajul de imprimare a timbrelor romîneşti a fost predat Statului Romîn şi ca urmare emisiunea Paris, pusă în circulaţie în 1872, este înlocuită între anii 1876—1879 cu două emisiuni tipărite cu aceleaşi clişee, însă la Bucureşti. Aceste emisiuni, cunoscute sub denumirea „Bucureşti" sînt imprimate în aceleaşi culori, pe hîrtie slab colorată, cu danteluri de $11 \times 13^1/_2$. Sînt însă mai puţin reuşite.

Filigranul apare pe timbrele romîneşti abia în anul 1889, şi anume, pe seria cunoscută sub denu-

mirea „Steme", după filigranul care reprezenta stema țării.

In mai 1891 sînt emise și primele timbre jubiliare. Este a doua emisiune apărută în Europa și a treia din întreaga lume.

Iată pe scurt un sumar istoric al începuturilor poștei în țara noastră, care au fost primele mărci poștale românești și condițiile în care au apărut. Nu vom continua prezentarea lor deoarece nu acesta este scopul cărții, iar pe de altă parte dacă am însera o listă a lor, această călăuză a filatelistului începător ar lua pur și simplu locul unui catalog. Voi semnala numai evenimentele mai interesante din viața timbrului românesc.

Inainte însă, să ne oprim asupra începuturilor filateliei în România.

Ca în orice altă parte a lumii, micile imagini de hîrtie și-au cîștigat admiratori și în țara noastră. Numărul lor a crescut destul de repede și în anul 1881, s-a simțit nevoia apariției unei reviste de specialitate, care să informeze pe colecționari asupra vieții filatelice din țară și de peste hotare și anume „Timbrophilo, jurnal philatelisticu romîn". Zece ani mai tîrziu, în aprilie 1891, ia ființă prima asociație filatelică din România, denumită „Societatea română de timbrologie". Membrii acestei asociații au organizat de altfel și primele expoziții filatelice din țară, fără a le da însă un caracter oficial. Date și amănunte asupra lor nu s-au păstrat. Se știe doar că în anul 1919 a avut loc la Timișoara prima expoziție filatelică oficială din țară, care s-a bucurat de

un frumos succes, ea atrăgînd atenția cercurilor filatelice de peste hotare.

Pînă în anul 1944 au apărut 14 reviste și publicații al căror conținut, cu puține excepții, ca de pildă „Revista societății filatelice române", lăsau mult de dorit în privința atingerii scopului pe care ar fi trebuit să-l aibă. De altfel, și mărcile poștale emise în această perioadă, dovedesc sărăcie în tematica și subiectele pe care le abordează, datorită orientării cercurilor conducătoare, care vedeau în timbrele poștale un mijloc de înavuțire și de a țese o falsă aureolă în jurul capetelor încoronate.

Fără a mai vorbi despre lipsa subiectelor închinate celor ce cu sudoarea frunții lor trudeau pentru bunăstarea altora, nici măcar celor care să oglindească veridic trecutul istoric, valorile culturale și cele mai populare îndeletniciri, nu li s-au acordat atenția cuvenită. Totuși, și despre aceste puține timbre este necesar să cunoaștem unele amănunte.

Astfel, primul monument istoric a cărui imagine apare pe timbru este cel de la Adam-Clisi (emis. 1928, valoare 5 lei, culoare violet).

Seria „C. Raiu" din anul 1928 marchează în țara noastră apariția timbrelor de poștă aeriană.

In anul 1932, cu prilejul Expoziției Filatelice generale române, se emite prima coliță românească, EFIRO, executată în heliogravură, pe hîrtie albă, fără filigran și nedantelată.

Impozanta siluetă a bricului Mircea, inaugurează în 1931, cu prilejul jubileului a 50 de ani al marinei moderne, emisiunile cu tema marină. Seria despre

care este vorba numără 4 valori, din care cea de 6 lei culoare brun roşu reprezintă bricul Mircea.

Unul din marele număr de timbre comemorative, gen de care s-a uzat neraţional şi care merită atenţia filateliştilor, este cel a cărui emitere a fost ocazionată în anul 1932 de comemorarea a 500 de ani de la moartea domnitorului Alexandru cel Bun (valoare 6 lei, culoare brun roşu). O privire atentă aruncată asupra desenului care reprezintă chipul domnitorului încadrat într-un oval, ne arată că în loc de 1400, anul urcării lui pe tron, este specificat 1406.

Flora, ca subiect în timbrele romîneşti, este reprezentată pentru prima oară în seria „Săptămîna fructelor" din anul 1934. Seria cuprinde 2 valori şi înfăţişează momente la culesul fructelor.

Sportul, această temă care-şi cîştigă un număr mereu mai mare de colecţionari, constituie pentru prima oară subiectul timbrelor romîneşti în anul 1937, cînd este emisă o serie de 8 valori, reprezentînd diferite sporturi ca, de pildă, fotbal, nataţie, atletism, canotaj etc.

Tot în anul 1937 este emisă o interesantă serie comemorativă, ocazionată de centenarul naşterii marelui povestitor, care ne desfată şi astăzi cu amintirile sale din copilărie, Ion Creangă. Cele 4 timbre ale seriei înfăţişează casa din Humuleşti şi portretul povestitorului.

Se ştie că filateliei îi revine plăcutul şi în acelaşi timp instructivul rol de a ne da posibilitatea să admirăm creaţiile valoroase ale marilor pictori, de vederea cărora nu ne putem bucura altfel decît vizitînd muzeele. Timbrul romînesc înfăţişează pentru prima oară asemenea mari creaţii în seria emisă în 1938 cu prilejul centenarului naşterii marelui pictor romîn Nicolae Grigorescu. Timbrele reproduc tablourile Primăvara, Convoi de prizonieri, Întoarcere de la tîrg, Rodica şi Autoportret. Cele 5 valori ale acestei emisiuni sînt unele dintre cele mai valoroase din punct de vedere artistic.

23 August 1944 deschide şi în filatelia romînească o eră nouă. Această schimbare apare şi mai evidentă după ce poporul romîn rupe definitiv cu trecutul său înourat şi proclamă Republica Populară Romînă.

Filatelia încetează de a mai fi un domeniu de speculaţie, de a mai avea un pronunţat caracter comercial. Magazinele filatelice de stat devin adevărate expoziţii, în care tineri şi vîrstnici au posibilitatea să înţeleagă cu adevărat valoarea filateliei ca artă, ca mijloc de educare şi culturalizare a maselor. Piese filatelice rare, care în trecut erau obiect de spoliere a colecţionarilor, sînt de acum încolo găsite în mod curent la preţuri oficiale, riguros calculate. Filatelia atrage din an în an un număr mereu mai mare de simpatizanţi, în special din rîndul tinerei generaţii. Se naşte astfel o filatelie nouă, în care colecţionarului i se insuflă sentimentul frumosului şi dorinţa de instruire.

Ceea ce caracterizează în special noile emisiuni de timbre romîneşti este dezvoltarea, necunoscută în trecut, a tematicilor îmbrăţişate, pronunţatul lor caracter instructiv şi educativ. Filateliştii sînt puşi

la curent şi prin intermediul timbrelor cu marile realizări ale poporului, din toate domeniile de construcţie paşnică a noii orînduiri sociale, bazată pe respectarea omului de către om, cu valorile culturale şi istorice ale trecutului şi ale prezentului. Filatelia insuflă tinerei generaţii dragostea faţă de muncă şi interesul pentru cultură şi artă, pentru ultimele cuceriri ale ştiinţei şi tehnicei moderne, pentru frumuseţile şi bogăţiile patriei, care sînt astăzi ale întregului popor. Filatelia cultivă de asemenea dragostea faţă de patrie.

Fig. 11. Astfel arată primul timbru poştal emis de Republica Populară Romînă în 1948.

Emisiunile de timbre R.P.R. încep odată cu apariţia valorii „Recensămîntul 1948" (12 lei, culoare bleu-violet). Încă din primul an ele reflectă nouă orientare în alegerea tematicilor, orientare care are drept scop educarea, culturalizarea, dezvoltarea spiritului de prietenie cu celelalte popoare. Apar timbre închinate prieteniei dintre poporul romîn şi poporul bulgar (emis. 1948, valoare 32 lei, culoare sepia), solidarităţii cu oamenii muncii din lumea întreagă (emis. 1948, 3 valori, culoare roşu, verde-măsliniu şi brun-roşu), cinstirii revoluţionarilor de la 1848 (serie de 5 valori ale căror desene reprezintă pe Nicolae Bălcescu, figuri de revoluţionari din Muntenia, Moldova şi Transilvania, Proclamaţia de la Islaz), tineretului muncitor

din uzine şi de pe ogoare, tineretului studios. Se remarcă timbrele închinate prieteniei romîno-sovietice şi memoriei marelui învăţător al proletariatului mondial V. I. Lenin. Alte imagini vorbesc despre ma-

Fig. 12. „Centenarul revoluţiei de la 1848".

rea dezvoltare pe care a luat-o sportul de masă, despre răspîndirea culturii şi despre progresele tehnice înregistrate în ultima vreme.

Tirajul mare al acestor emisiuni şi valoarea lor nominală scăzută, le fac accesibile deopotrivă pionierilor, muncitorilor şi funcţionarilor, în preocupările cărora se numără şi filatelia.

Subiectele timbrelor emise, începînd din anul 1948, îmbogăţesc cele mai variate colecţii şi satisfac din punct de vedere al tematicei pe toţi filateliştii. În perioada 1948—1955, de pildă, numai colecţiile cu temele munca, sportul şi tineretul au putut fi completate cu peste 100 de timbre, iar colecţiile scriitori, pictori şi muzică cu 46 de valori.

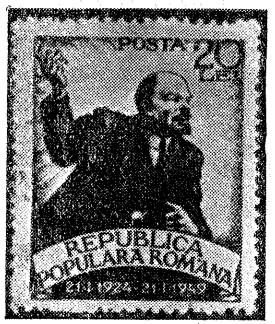

Fig. 13. Emisiunea „Comemorarea a 25 de ani de la moartea lui V. I. Lenin

Progresele înregistrate de filatelia românească în ultimii ani, au trezit şi interesul filateliştilor străini. Multe dintre emisiunile româneşti au fost privite favorabil peste hotarele ţării, ele fiind în acelaşi timp veritabili ambasadori care au făcut cunoscute străinătăţii cuceririle şi realizările poporului român în lupta lui pentru pace, în opera de construire a socialismului. În acelaşi timp timbrele româneşti au fost prezentate la un mare număr de expoziţii filatelice internaţionale, ca de pildă cele de la Tokio, New-Delhi, Leipzig, Zagreb, Paris etc.

Toate aceste rezultate îmbucurătoare, au avut drept urmare o creştere a interesului şi aprecierii lor care s-a oglindit în ridicarea cotării în cataloagele internaţionale, ca de pildă în catalogul elveţian Zumstein.

Pentru cei care doresc să se documenteze mai pe larg asupra emisiunilor apărute după proclamarea

Republicii Populare Române, este indicată consultarea noului catalog de timbre româneşti, (1948—1956) a cărui apariţie este bine venită.

Înainte de a încheia acest capitol, este interesant de ştiut că în perioada primului plan cincinal au fost emise 280 de valori, că o colecţie R.P.R. trebuie să cuprindă peste 500 de mărci poştale şi că o colecţie completă a timbrelor româneşti, începînd cu primele valori din seria „cap de zimbru“ numără peste 2 100 de valori.

COLECȚIONAREA MĂRCILOR POȘTALE

Primii pași

Obișnuit, pasiunea pentru filatelie o încerci pentru prima oară în anii de școală. Într-o bună zi observi că pe un coleg de clasă sau pe un prieten de joacă îl preocupă mărcile poștale. La început îl privești cu curiozitate, apoi mărcile încep să te atragă, pentru ca mai tîrziu să-ți dai seama că filatelia ți-a intrat în preocupările din timpul liber.

Pe alții, cei drept mai puțini la număr, pasiunea pentru filatelie îi încearcă mult mai tîrziu. Oricum, odată strecurată, cu greu se poate întîmpla să renunți la ea.

Începutul, ca orice început, este însă uneori destul de anevoios. Filatelia are o serie întreagă de legi, ascunde multe taine, care trebuie aflate din vreme.

Primii pași sînt uneori chiar nesiguri, pentru că n-are cine-ți da un sfat, nu știi cui să-i ceri o îndrumare. Lipsa unei călăuze se face simțită. Ce trebuie să facă atunci filatelistul debutant?

În prima parte a acestei lucrări, vorbeam despre importanța cercului filatelic în viața colecționarului. Spre un asemenea cerc trebuie să-și îndrepte privirile începătorul. Aici va afla prieteni, aici își va însuși primele noțiuni despre filatelie și tot aici va cunoaște cele mai multe din tainele ei.

Încă de la început, este recomandabil ca filatelistul să posede un abonament care se poate face la orice magazin filatelic. Pentru aceasta se completează un formular cu date simple, ca numele și pronumele, numărul de serii pe care-l dorește din fiecare emisiune etc. Apariția fiecărei emisiuni fiind anunțată deobicei prin presă și radio, abonatul se prezintă într-un anumit termen la magazin, unde după achitarea contravalorii timbrelor ce i s-au rezervat, devine posesorul lor.

Trebuie ținut cont de faptul că abonamentul se face începînd de la 1 decembrie pentru anul următor. Condițiile de abonare se schimbă uneori de la an la an.

Ce se întîmplă cu filateliștii din localitățile unde nu există magazine filatelice? Aceștia se vor adresa direct I.C.S. Filatelia din București, care le va înlesni abonarea.

Cu unele mici cheltuieli, care pot fi făcute treptat, filatelistul începător trebuie să-și procure cele cîteva ustensile indispensabile adevăratului colecționar și anume, album sau clasor (sau ambele) carnet de schimb, pensetă, șarniere, pliculețe transparente, catalog. De odontometru filatelistul se folosește numai după ce s-a familiarizat cu timbrele și

bazat pe catalog începe să colecționeze varietăți. El ajută la aflarea numărului de dinți și a filigranelor. Pentru filateliștii avansați lupa este indispensabilă, după cum nici cei care vor să întreprindă studii și expertize nu se pot lipsi de microscop și lampa de cuarț atît de necesară în stabilirea falsurilor.

Uzate sau neuzate ?

Procurarea mărcilor poștale se face pe mai multe căi. În afara abonamentului mărcile se mai pot procura prin cumpărare, schimb, dezlipirea de pe plicuri etc.

Filatelistul începător își pune adeseori întrebarea : „ce să colecționez, uzate sau neuzate ?"

Acestei întrebări, care este firească, i se poate răspunde că indiferent cu ce, începutul trebuie făcut. Atracția pentru mărcile neuzate se explică prin prospețimea imaginei, integritatea gumajului, aspectul mai frumos. În general mărcile neuzate sînt cotate în catalog mai bine decît cele uzate. Nu trebuie trecut cu vederea însă faptul că un foarte mare număr de filateliști le preferă pe cele uzate, care deobicei se procură mult mai ușor. Spre deosebire de cele neuzate, mărcile ștampilate, sau obliterate cum li se mai spun, prezintă cele mai autentice documente ale timpului în care au fost emise și în care au circulat. Cercetarea ștampilelor înlesnește filatelistului să cunoască data expedierii, localitatea și multe alte amănunte, care satisfac curio-

zitatea celui care le cercetează. Problema ștampilelor a necesitat numeroase studii, uneori aprofundate și a iscat numeroase discuții asupra existenței unor

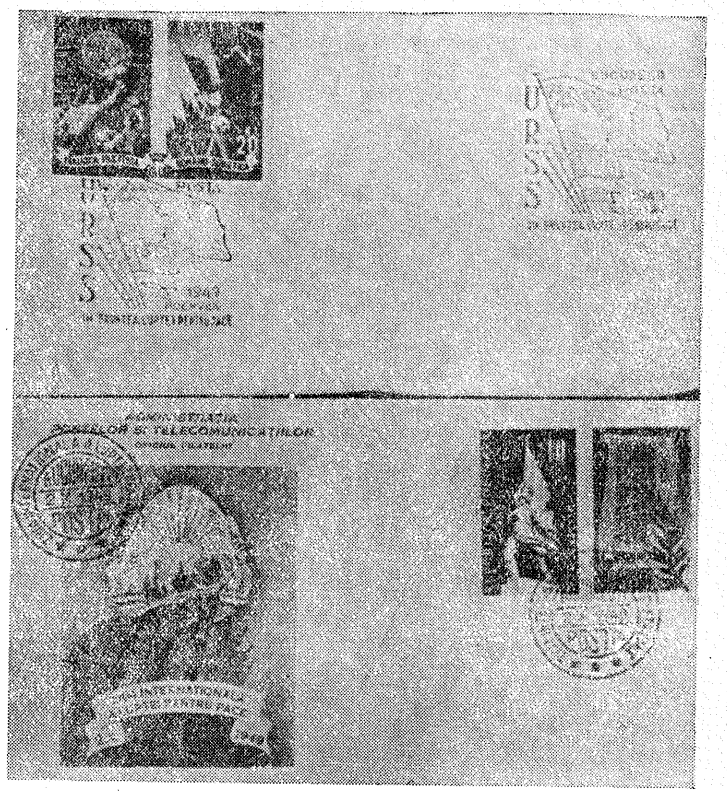

Fig. 14. Două plicuri cu ștampila „prima zi a emisiunii"

oficii sau birouri poștale, în special din prima perioadă a apariției mărcilor poștale. Adăugînd și

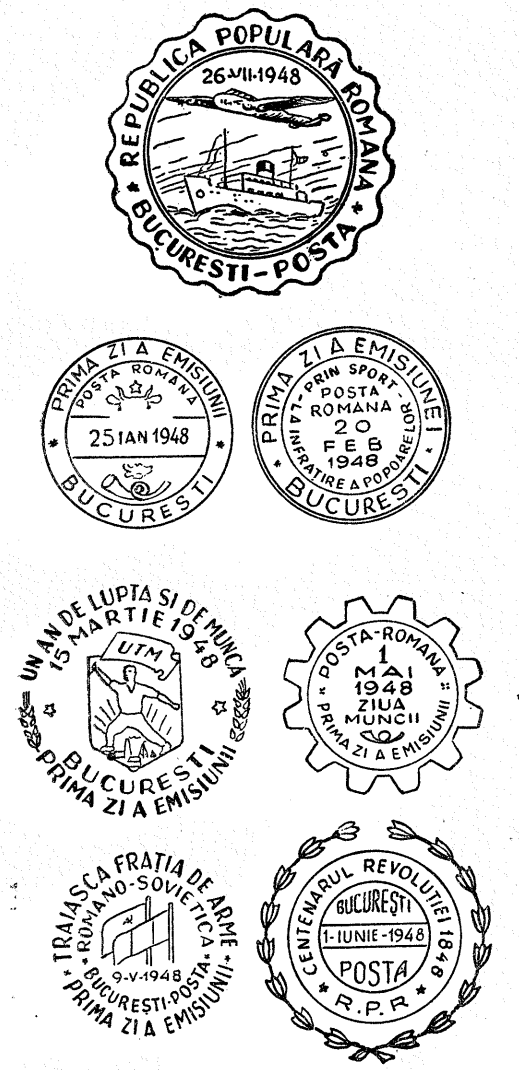

Fig. 15. Mai multe ștampile „prima zi a emisiunii“

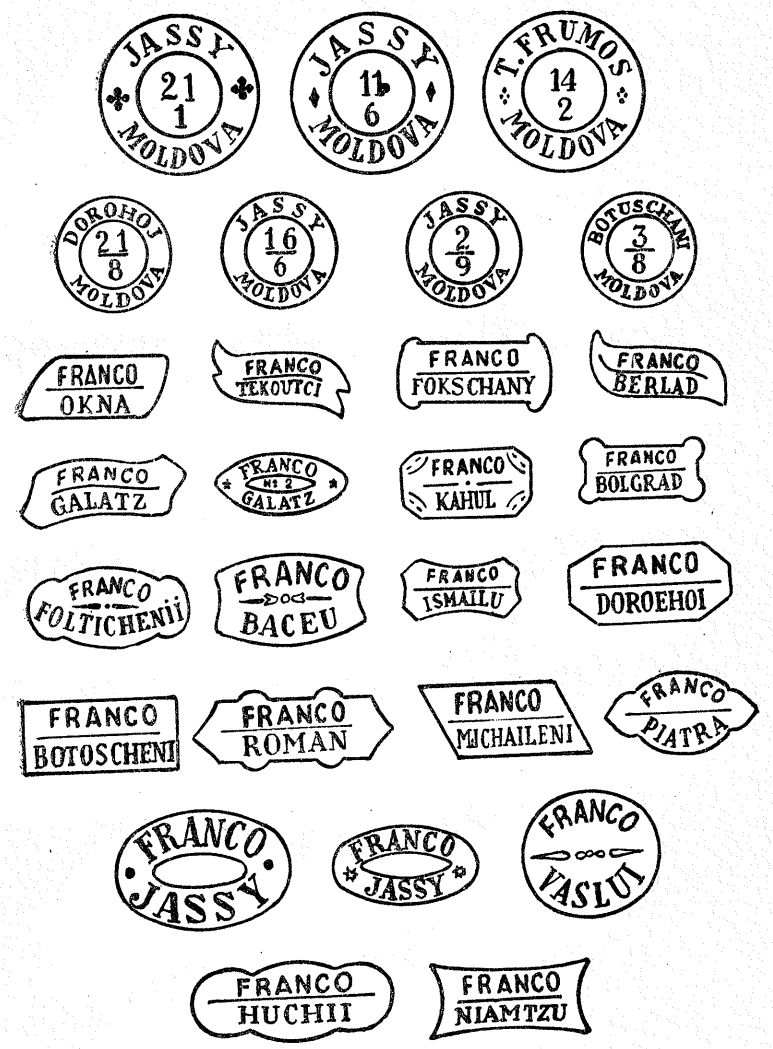

Fig. 16. Ștampile folosite de diferite birouri poștale din Moldova în perioada clasică.

amănuntul că unele mărci din această perioadă sînt considerabil mai valoroase ştampilate decît neştampilate, fapt care a determinat executarea unor abile falsuri, este de prisos să se mai insiste asupra interesului deosebit care este acordat timbrelor uzate.

Citind numeroasele anunţuri de schimburi, înserate în revistele de specialitate sau în cele cu rubrică filatelică, aţi observat desigur că mulţi colecţionari atrag atenţia asupra ştampilei sau cer francatură filatelică. Ce înseamnă aceasta ? În asemenea cazuri se cere o ştampilă aplicată corect pe unul din colţurile mărcilor, cît mai clar şi fără să păteze imaginea cu tuş, aşa cum din păcate se întîmplă destul de frecvent.

Obliterări întîlnim şi pe mărci neuzate, destul de rar dealtfel. În astfel de cazuri este vorba ori de ştampile de complezenţă, ori de ştampile aplicate special, corespunzînd evenimentului care a ocazionat emiterea timbrului. Numeroşi filatelişti colecţionează mărci ştampilate cu data primei zile a emisiunii.

Este interesant de ştiut şi faptul că uneori colecţionarii sînt atraşi, în privinţa ştampilelor şi de unele curiozităţi. Astfel ziua de 12 decembrie a anului 1912 a prilejuit o mare aglomeraţie la un oficiu poştal din Berlin. Cele cîteva sute de filatelişti, care au păşit pragul oficiului poştal nr. 12, în timpul prînzului, au ţinut neapărat să li se aplice pe mărci ştampila cu data acelei zile, care purta de cinci ori cifra 12, adică 12. 12. 1912. 12. 12 — ultimele două erau pentru oră şi oficiu poştal.

Fireşte că astfel de ştampile sînt interesante, dar uneori ele se obţin greu, mai ales dacă este vorba

de cele asemănătoare cu ultima. Cei atraşi de astfel de curiozităţi, să calculeze cînd pot obţine asemenea ştampile şi să se pregătească din vreme !

Hîrtie, imprimare, culori

Înainte de a răspunde unei alte întrebări, şi anume „cum şi ce să colecţionez?", filatelistul începător trebuie să posede unele noţiuni despre hîrtia mărcilor, modul de imprimare şi culori. Nu este vorba de un studiu, ci de o sumară prezentare, cercetările în aceste domenii urmînd a fi făcute de filatelist de abea după ce posedă cunoştinţe avansate, dobîndite, pe de o parte din manipularea unui mare număr de mărci, şi pe de altă parte aflate din studierea literaturii de specialitate.

Hîrtia pe care s-au imprimat timbrele poştale, în aceşti peste o sută de ani care au trecut de la reforma lui Hill, este foarte diferită, de la cea subţire ca o foiţă şi pînă la hîrtia cartonată pe care se imprimă gravura prin sistemul „taille-douce". Iată cîteva din felurile de hîrtie mai des întrebuinţate : hîrtie lucioasă, aproape totdeauna colorată, pe care imprimarea se face deobicei în culoare închisă ; hîrtie cretată, care crează unele dificultăţi la spălarea timbrelor (cînd avem de face cu mărci imprimate pe o asemenea hîrtie nu trebuie să le scufundăm în apă, spălarea lor făcîndu-se în acest caz prin umezirea fragmentului de plic sau a reversului) ; hîrtie cu fire de mătase şi hîrtie japoneză.

Cele mai obișnuite procedee de imprimare sînt litografierea, gravura, tipografierea, heliogravura și offset.

Cercetînd atent un timbru executat prin litografiere vom putea observa că liniile sînt adesea întrerupte, iar desenul neclar. Spre deosebire de acestea, timbrele executate prin gravură au totdeauna liniile fine și clare.

Timbrele tipografiate se execută după sistemul obișnuit. Prezintă avantajul, spre deosebire de cele litografiate, că desenele apar mult mai fin executate.

Dintre toate sistemele de imprimare amintite mai sus, heliogravura este uzitată astăzi pe scara cea mai largă, datorită posibilității de a se imprima cu ajutorul ei cele mai fine nuanțe, umbre etc.

Offsetul este întrebuințat mai mult pentru timbrele cu desene fără nuanțe (porto, oficiale). Se folosește pe scară foarte redusă și numai în unele țări.

In ce privește felul de imprimare, aceasta se face în mod obișnuit în coli de 100 timbre, colile avînd o margine de circa 1 cm.

In fine culoarea este o altă importantă problemă care se ridică în fața colecționarului. Deși este menționată în cataloage în dreptul fiecărui timbru, este uneori greu de stabilit, mai ales cînd este vorba de variații. Din această cauză, nu puține sînt acele timbre asupra cărora cataloagele internaționale nu au o unitate de vederi, același timbru putînd să apară de pildă în Zumstein indicat în culoare brun-roșcat, în Yvert roșie, iar în Michel roș-violetă.

Cum și ce să colecționăm

Dacă filatelistul se hotărăște să colecționeze încă de la început mărci uzate sau neuzate, nu tot așa se întîmplă cu tematica lor. Mulți colecționează la întîmplare, ce le cade în mînă, greșeală care dacă devine deprindere, pune sub semnul întrebării valoarea filatelică a colecției. Adăugați că în asemenea cazuri „colecționarul" nu va putea ști niciodată nimica, sau în cel mai bun caz prea puțin, despre țările și subiectele reprezentate în colecția sa și veți putea judeca inutilitatea ei, risipa fără folos de timp și bani, precum și lipsa de importanță de care va păcătui.

Evitați deci colecționarea dezordonată și fără a ține seama de legile pe care trebuie să le îndeplinească o adevărată colecție de mărci poștale.

Cei care colecționează din pură pasiune filatelică este bine să înceapă cu mărcile țării lor și mai tîrziu cu cele din țări străine.

Spre deosebire de alte treburi, în colecționarea de mărci vom porni de la coadă spre cap, adică începem să alcătuim colecția cu emisiunile zilei, care se găsesc de vînzare la valoarea lor nominală, deci sînt mult mai ușor de procurat.

Pentru început stabilim o primă perioadă. De exemplu, începînd cu emisiunile zilei și pînă la seria „Recensămîntul 1948", cu care se deschide seria emisiunilor R.P.R. Apoi colecționăm o a doua perioadă de 10—20 de ani. De altfel în ce privește mărcile romînești se poate ajunge, cu unele greu-

tăți, în serii complete pînă la începutul secolului nostru.

Am menționat serii complete, pentru că cel mai indicat mijloc de a-ți procura mărci este în serii și nu desperechiate. Astfel completarea colecției se complică, piesele lipsă din serii fiind destul de greu de găsit uneori. Înainte de a cumpăra sau a schimba mărcile trebuie să fim foarte atenți și să cerem mărci cu dințiii perfecți, nerupte sau subțiate, bine centrate, neîndoite, în cazul celor neuzate să aibe gumajul perfect (aici atenție la contrafaceri), desenul să fie clar și în general marca să nu prezinte defecte, care scad mult din valoarea mărcilor, uneori reducîndu-le la simple petece de hîrtie bune de aruncat la coș.

În ce privește centrajul trebuie ținut cont de faptul că la emisiunile uzuale se întîmplă adesea să constatăm că unele mărci nu-s perfect centrate. Pentru început ne mulțumim cu ce putem găsi și vom căuta, atunci cînd se ivește ocazia, să le înlocuim.

În cazul mărcilor nedințate (și numai dacă sînt mai scumpe) convingeți-vă, cerînd sfatul cunoscătorilor, că nu au suferit vre-o prefacere.

În general însă procurarea de mărci trebue să se întemeieze mai ales pe schimburile din cadrul cercului filatelic. Nu trebuie neglijate, bineînțeles, și cele prin intermediul anunțurilor din reviste.

În schimbul de mărci trebuie ținut cont de mai multe criterii. Cu mărci uzate, de valoare redusă, schimbul se face deobicei cantitate pentru cantitate. Oferi de pildă o sută de mărci românești și ceri o sută cehoslovace. Pentru cele care au o valoare mai

ridicată, schimbul se face pe baza catalogului, valoarea schimbului fiind egală. Prin corespondență, schimbul se face uneori pe baza mancolistei.

Pentru efectuarea schimbului în cadrul cercului și în general atunci cînd trebuie să purtăm mărcile asupra noastră, ne vom folosi neapărat de un clasor de buzunar, care poate înlocui carnetul de schimb. Ferim astfel timbrele de multe primejdii ce stau ascunse în spatele neatenției.

Din momentul în care posedă cunoștințele elementare, începătorul poate trece la colecționarea propriu-zisă.

Este recomandabil a folosi deocamdată clasorul, cu toate că albumul joacă un rol important în colecție. Acesta va fi folosit însă mai tîrziu, după ce filatelistul s-a decis asupra tematicei.

În clasor, mărcile se aranjează în ordinea valorilor în cadrul seriei, începînd cu cea mai mică și terminînd cu cea mai mare. Ghidați de un catalog, vom rîndui seriile în ordinea emiterii lor.

În album le vom aranja după aceleași considerații, cu ajutorul șarnierelor sau poșetelor.

Primul procedeu este mai simplu, dar există tendința de a dispare deoarece s-a constatat că dă naștere unor deficiențe. Dar asupra lor voi reveni puțin mai tîrziu.

Cum se aplică șarniera ?

Mai întîi se îndoaie cu gumajul în afară și neegal, cam trei sferturi într-o parte și restul de un sfert în cealaltă parte, care se lipește pe reversul mărcii, perpendicular pe bază și cît mai apropiat de marginea de sus. Cealaltă parte se lipește pe fila albumu-

lui în căsuța rezervată respectivei mărci. Acest fel de a lipi șarniera ne îngăduie un mai ușor control al mărcii, putînd privi și pe spatele ei fără a ne fi teamă că-i îndoim dinții marginei de sus.

Acum să vedem de ce poșeta este preferabilă șarnierei. Aceasta din urmă s-a constatat că deteriorează gumajul, sau că uneori prin dezlipire subțiază marca. Poșeta, în afara excluderii unor astfel de neajunsuri, contribue la o mai bună conservare a mărcilor. Și dacă mai ținem cont și de faptul că unul din rolurile filateliei este educarea gustului pentru tot ce este estetic, apoi poșeta dă albumului într-adevăr o estetică, pe care n-o are nici clasorul, pe care nu ne-o oferă nici pe departe albumul cu șarniere.

Și nu uitați! În tot timpul manipulării mărcilor folosiți numai penseta. În felul acesta nu mai riscăm să îndoim marca sau dantelura, să deteriorăm gumajul din cauza transpirației mîinii.

În mod obișnuit o colecție de mărci poștale se face în unicate, ceea ce înseamnă colecționarea unei singure serii dintr-o emisiune. Cu toate acestea, aproape că nu există filatelist care la un moment dat să nu posede dublete, adică mai multe exemplare din același timbru.

Și acestora trebuie să le acordăm aceiași atenție, deoarece dubletele pot servi fie la înlocuirea unei piese din colecție care s-a deteriorat, fie la schimb.

Păstrarea dubletelor se face deobicei în plicuri transparente, în ultimele file ale clasorului.

Unii filateliști colecționează în perechi sau blocuri de patru. Numărul lor este însă destul de redus,

deoarece o astfel de colecție presupune cheltuieli mai mari, mai ales atunci cînd este vorba de serii scumpe.

Sînt filateliști, ce-i drept cu cunoștințe avansate, care se dedică și colecționării de documente filatelice vechi. Este o muncă grea, dar interesantă, ea înlesnind cercetări asupra trecutului filateliei și timbrului poștal.

Atenția acestor filateliști este atrasă de vechi plicuri, timbrate sau netimbrate, ștampile, documente oficiale cu privire la punerea în circulație a unor emisiuni, documente cu privire la istoricul dezvoltării serviciilor poștale sau existenței unor oficii poștale, etc.

Cum dezlipim mărcile de pe plicuri

Un mijloc la îndemîna oricui de a strînge mărci poștale obliterate, este dezlipirea lor de pe plicuri, fragmente de plic, cărți poștale etc.

De la bun început trebuie știut că dezlipirea nu se face trăgînd de colțurile mărcilor, pentru că, în cele mai multe cazuri, acestea se rup sau se deteriorează. Procedeul recomandat pentru dezlipirea mărcilor este simplu. În limbajul filateliștilor este denumit spălare.

Pentru această operație trebuie să ne procurăm un vas (de pildă o farfurie adîncă) cu apă căldicică.

După ce am tăiat fragmentul de plic sau carte poștală pe care se află lipită marca, îl introducem în „baie", unde după cîteva minute gumajul se di-

zolvă, marca dezlipindu-se aproape singură. Cu multă atenţie vom scoate imediat marca din apă (cu ajutorul pensetei) şi o vom aşeza cu faţa în sus, pe o coală de sugativă sau de hîrtie poroasă albă, punînd deasupra o altă hîrtie poroasă, de pildă o sugativă. Marca trebuie perfect întinsă şi vom fi atenţi să nu-i îndoim dinţii. În cazul că dezlipim un număr mai mare de mărci, înlocuim apa călduţă după necesităţi. La fel le punem la uscat între două hîrtii sugătoare, peste suprafaţa celei de deasupra punînd o uşoară greutate — o carte sau o revistă — pentru a presa mărcile. Uscarea nu trebuie forţată, mărcile trebuind să stea într-o cameră cu temperatura obişnuită, aproximativ 24 de ore, după care facem trierea lor. Pe cele cu defecte ireparabile le aruncăm, pe celelalte le călcăm cu un fier de călcat foarte uşor încălzit. Operaţia aceasta se face aşezînd marca tot între două hîrtii sugative, dar cu faţa în jos. Fierul îl trecem de 2-3 ori pe deasupra, uşor, fără a apăsa.

La spălarea mărcilor ni se pot întîmpla uneori surprize neplăcute, ca denaturarea sau dizolvarea culorii în apă, îngălbenirea lor. Ce s-a întîmplat?

Nimic altceva decît că am introdus în „baie" mărci fie tipărite în relief, tipărite pe hîrtie cretată sau cu cerneluri solubile, fie mărci sursarjate sau ştampilate cu cerneală solubilă.

Desigur că unui începător îi va fi greu să identifice asemenea mărci aşa că, consider nimerit indicarea lor. Mărcile care intră în aceste categorii sînt: mărcile poştale ruseşti (cea mai mare parte din perioada 1857-1914 sînt tipărite în relief). Primele

emisiuni din Kaşmir, cele emise de Marea Britanie în anul 1883 (valorile imprimate cu culoare verde îşi schimbă culoarea din cauza cernelii), Statele Malaeze, Yohore, Mauriciu, Sarawak (emisiunile după anul 1890 imprimate în verde deschis) — culorile tuturor acestor mărci se spălăcesc în contact cu apa. Primele două emisiuni de taxă ale Braziliei, timbre taxă emise de Statele Unite ale Americei între 1894-1895, emisiunea 1903 Panama şi cele din Nicaragua supratipărite cu tuş roşu, cele din Nicaragua supratipărite în violet, emisiunile 1902 din Persia cu supratipar roşu. Un mare număr de mărci colorate roz — Austria (vechi), Ungaria, Muntenegru 1907; mărci în culoare portocalie; Ungaria 1900-1915, vechile timbre ale Turciei şi altele.

Dintre timbrele moderne romîneşti intră în această categorie numai cîteva, ca: I. C. Frimu şi Puşkin, care s-au imprimat cu cerneală solubilă în apă.

Astfel de mărci — în categoria lor intră mai toate mărcile vechi — trebuie ferite de apă. Dezlipirea lor se face aşezîndu-le cu fragmentul de plic pe o sugativă udă. Apa se impregnează în porii hîrtiei de plic, dizolvînd guma cu care au fost lipite.

Îngălbenirea mărcilor la spălare se observă numai la cele lipite pe fragmente de plic de culoare galbenă. Pentru înlăturarea acestui inconvenient, spălarea se face în apă rece, după ce în prealabil am dizolvat în ea puţină sare (o lingură de sare la o jumătate de litru de apă).

Dacă mai toate emisiunile vechi trebuie ferite de apă, în schimb cele moderne, fiind imprimate în heliogravură, se decolorează în benzină, din cauza

cernelurilor care au la bază ulei. În această categorie intră mai toate mărcile românești cu circulație poștală, în special cele emise după anul 1922.

Sînt unele mărci poștale care nu trebuie dezlipite de pe plicuri.

Să presupunem că într-o bună zi găsim, din întîmplare, o scrisoare peste care s-a așternut colbul uitării. Nu vă grăbiți să decupați fragmentul pe care-i lipită marca, ci cercetați-o cu atenție. Dacă nu vă puteți da seama de cînd datează, fiind foarte veche, poate din anii tinereței bunicului, veniți cu ea la una din întrunirile cercului și cereți părerea unui filatelist avansat, care îi va cerceta ștampila, tușul, toate amănuntele privitoare la circulația sa poștală. Și, cine știe dacă nu aduceți prin asta o contribuție la studiul scrisorilor și ștampilelor vechi? Oricum, este un document și mai autentic decît marca singură a timpului în care a circulat. Colecționați dacă aveți posibilitatea și plicuri vechi, dintre care cele mai căutate sînt cele din Rusia, Brazilia, Ecuador, Mexic și bineînțeles Romînia.

Îngrijirea colecției

Păstrarea mărcilor în bune condiții cere din partea filatelistului, începător sau avansat, o continuă preocupare pentru îngrijirea colecției.

Pentru cel care nu înțelege pasiunea pentru filatelie, această grije ar părea ceva plicticos. El nu știe că una din plăcerile colecționarului este să-și revadă din cînd în cînd mărcile, să le regrupeze.

În astfel de momente, o cercetare mai atentă a stării colecției ne va permite să observăm, în cazul că există, unele deteriorări survenite din cauza manipulării lor sau intemperiilor.

Timbrele au și ele dușmani, uneori chiar neîmpăcați, ca, de pildă, umezeala, care are drept urmare deteriorarea gumajului, sau ceva și mai neplăcut, lipirea mărcilor de fila albumului sau clasorului. Pentru preîntîmpinarea unor astfel de neajunsuri, sfatul cel mai bun este de a vă feri să manipulați mărcile cu mîna, care poate fi transpirată. Folosiți numai penseta. Dacă afară plouă sau este ceață, nu scoateți colecția din casă, care și așa trebuie păstrată numai la un loc uscat, ferit de umezeală sau pereți igrasioși. Este indicată, în același scop, pudrarea gumajului mărcilor cu talc. Căldura excesivă (razele soarelui sau dogoarea unei sobe) are o acțiune negativă asupra hîrtiei mărcii care se dilată, între porii hîrtiei producîndu-se fisuri, care uneori duc la spargerea sau ruperea mărcii. Uneori, umblînd cu mîna, riscăm să îndoim dinții mărcii sau cînd o introducem sau scoatem din clasor, să-i rupem din nebăgare de seamă.

Iată cîte primejdii pîndesc o colecție. Pentru a le preîntîmpina pe toate la un loc, îmbrăcați mărcile, și în primul rînd pe cele mai valoroase, în poșete de celofan, care trebuie să fie însă foarte curat, deoarece contactul permanent cu fața mărcii poate duce în cazul că este pătat și în general murdar, la îngălbenirea mărcii sau pierderea luciului.

Carnetul de schimb nu trebuie ținut prea mult

asupra noastră şi mai ales în buzunar, din cauza atmosferei puţin umede care domneşte acolo.

Uneori se întîmplă, bineînţeles din nebăgare de seamă, să pătaţi timbrele cu grăsime sau cerneală, după cum asemenea pete găsim alteori şi pe cele care dorim să le dezlipim. Acestea pot fi curăţate, făcîndu-le o baie căldicică în care am dizolvat săpun. Şi în acest caz atenţie la mărcile susceptibile decolorării! Petele de cerneală mai pot fi curăţate cu puţin oţet sau sare de lămîie dizolvată în apă.

Pentru buna îngrijire a colecţiei ţineţi seama şi de alte precauţii, ca, de pildă, evitarea de a tuşi asupra mărcilor, păstrarea colecţiei într-un loc unde nu pot umbla alţii, care din nepricepere vă pot cauza surprize neplăcute.

Dubletelor trebuie să le acordaţi aceiaşi grije ca şi colecţiei propriu-zise.

Dacă vă preocupă colecţionarea mărcilor în coli întregi, păstraţi-le într-o mapă, numai după ce a-ţi presărat peste gumaj un strat fin de pudră de talc.

Păstrarea plicurilor vechi se face la loc uscat, între două cartoane strîns legate cu un elastic.

O MUNCĂ CU FOLOS

Se întîmplă adesea, mai ales la început, să nu ne putem procura clasor sau album, carnet de schimb sau odontometru. Nu vă necăjiţi pentru că pe oricare dintre acestea vi le puteţi confecţiona singuri.

Pentru pionieri şi şcolari, aceasta nu este o muncă necunoscută. Lucrul manual este una dintre plăcutele activităţi ale cercurilor din Palatele şi Casele pionierilor şi face parte din programul şcolilor elementare. Cei mai mari ne amintim despre lucrul manual pe care-l făceam şi noi odată.

Iată cum se construieşte un clasor:

Vă procuraţi în primul rînd cîteva dosare simple din carton subţire, cîteva bucăţi de carton din coperţile unor registre vechi, o coală de celofan, puţină pînză, hîrtie velină. De la librărie cumpăraţi doar o coală de hîrtie colorată şi o fîşie de hîrtie pînzată. Pentru lipit folosiţi pap pe care-l preparaţi din făină de grîu amestecată bine în apă fiartă pe un foc încet, pînă cînd întreaga compoziţie a început să fiarbă.

Procedeul de confecționare este foarte simplu, el putînd fi folosit de oricine.

Stabilim întîi dimensiunile viitorului clasor, să zicem 10 file de 16,5 × 23 cm.

Din cartonul gros tăiem 10 bucăți cu dimensiunile de mai sus și zece de 1,5 × 23 cm. Alte 20 de bucăți

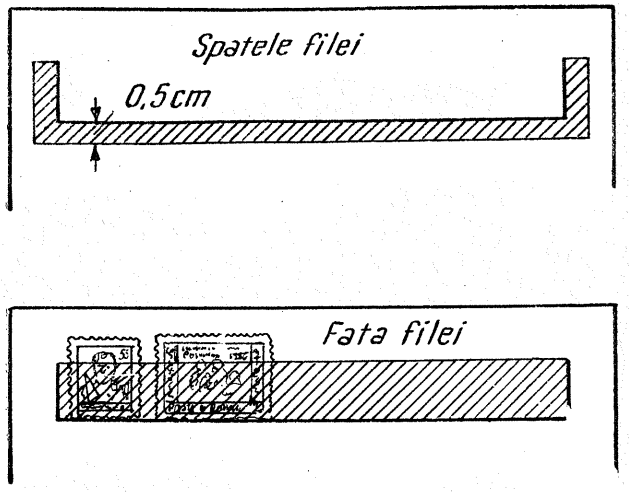

Fig. 17. Așa arată celofanul pe fața și spatele filei.

le tăiem din cartoanele de dosar în dimensiunile 16,5 × 23 cm. Tot din acest carton mai tăiem 20 bucăți de 1,5 × 23 cm pe care le lipim pe ambele fețe ale cartoanelor groase de aceiași dimensiune.

Pe cele 20 de cartoane subțiri facem cu o lamă de ras șapte tăieturi, unele sub altele, cu forma arătată în figura 18. Din celofan tăiem 140 de benzi late de 2,5 cm și lungi de 15, pe care le lipim la fiecare tăietură din cartonul subțire. După cum vedem în figura 17, banda de celofan se introduce prin tăietură, după care o întindem bine și o lipim pe cele trei laturi.

După ce am terminat de lipit toate cele 140 de

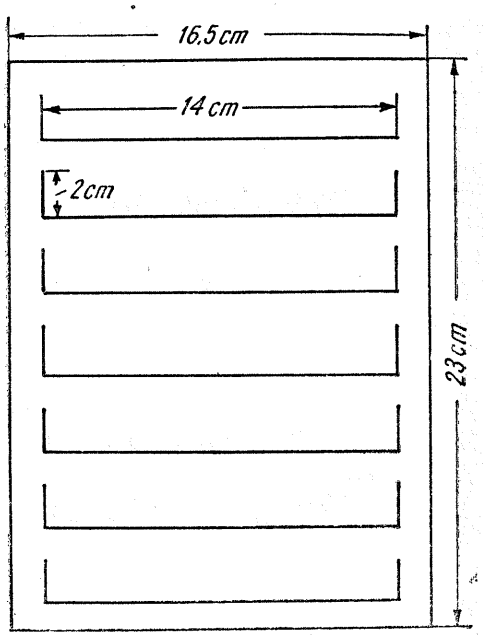

Fig. 18. Cum se taie cartonul.

benzi de celofan, așezăm cartoanele cu cîte o hîrtie între ele sub o greutate (mai multe cărți), care să apese pe toată suprafața cartoanelor. Le lăsăm așa pînă a doua zi, cînd le lipim pe o față și pe cealaltă a celor 10 cartoane groase, bineînțeles după ce le-am uns cu pap pe acestea din urmă, cît mai uniform.

Lipirea o executăm după ce mai înainte le-am mai făcut o mică operație: așezăm pe masă, unul lîngă altul la o distanță de 3 mm, două cartoane groase, unul de 1,5 × 23 cm și altul de 16,5 × 23 cm. Ungem cu pap întreaga suprafață a celui de 1,5 cm și o porțiune lată de 5 mm pe marginea alăturată a celui de 16,5 cm. Aplicăm apoi o fîșie de pînză

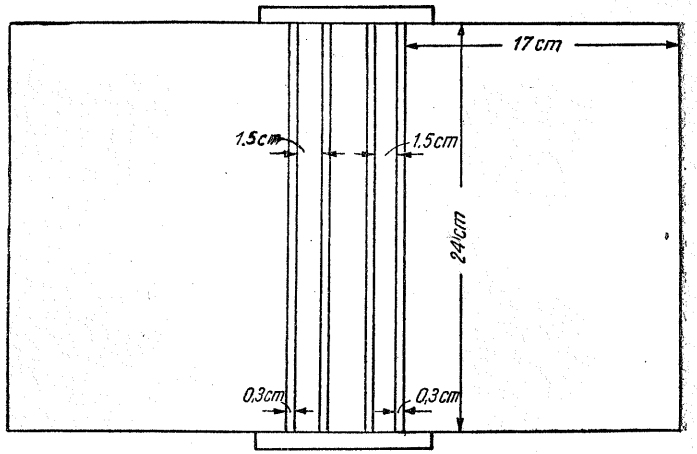

Fig. 19. Coperta clasorului.

de 2,3 × 23 cm acoperind astfel cartonul îngust și marginea celui gros. Întoarcem cartoanele pe cealaltă suprafață și repetăm operația.

Odată cu lipirea cartoanelor subțiri, de care vorbeam mai sus, am terminat de confecționat filele clasorului. Avem deci 10 bucăți cu cîte 14 benzi de celofan, în care introducem mărcile poștale. Le punem apoi la uscat unele peste altele și acoperite cu o greutate. Le lăsăm cel puțin 4 ore.

Confecționarea copertei clasorului (fig. 19) nu este de loc mai dificilă. Tăiem din carton gros două bucăți cu dimensiunile 17 × 24 cm.

„De ce au alte dimensiuni decît foile?“ vor putea să întrebe unii. Scoarțele copertei trebuie să depășească dimensiunile foilor cu cîte 0,5 cm pe trei laturi (pe marginea cotorului nu) pentru a le proteja marginile.

Din același carton mai tăiem 2 bucăți de 1,5 × 24 cm.

Din hîrtia pînzată tăiem o fîșie lungă de 26 cm și lată atît cît poate să acopere grosimea cotorului format de cele 10 file, plus 6,3 cm. Pe dimensiunile date de înălțimea scoarțelor (24 cm) și lățimea cotorului, mai tăiem o bucată de carton. Ungem apoi cu pap întreaga suprafață a hîrtiei pînzate și o întindem bine pe masă cu partea unsă în sus. Exact pe mijloc aplicăm cartonul pe dimensiunile cotorului. Atașăm apoi cele două cartoane de 1,5 cm după ce am avut grijă să lăsăm între marginile lor și cele ale primului carton cîte o distanță egală cu grosimea cartonului. Aplicăm apoi și cele două scoarțe de copertă la o distanță de 3 mm. Îndoim capetele hîrtiei pînzate acoperind cele două margini, de sus și de jos, ale cartoanelor, pe partea lor interioară. Se așază apoi coperta deschisă între două scînduri cu o greutate deasupra. După ce pînza s-a lipit bine și papul s-a uscat, tăiem din hîrtie colorată două bucăți cu dimensiunile scoarțelor, lăsîndu-le pe trei părți plusuri de circa 2 cm și pe a patra de 1 cm pentru îndoire. Marginea cu plusul de 1 cm este

pentru cotor. Plusul acesta se îndoaie, întorcîndu-se spre partea interioară a hîrtiei.

Pe latura opusă la colțuri decupăm cîte un triunghi cu înălțimea de 2 cm.

Cele două bucăți de hîrtie colorată se ung cu pap și se lipesc pe suprafața scoarțelor. Pentru a ne feri de neplăcerea de a nu se potrivi bine hîrtiile, este bine ca înainte de a le unge să trasăm cu creionul locul cartonului. Plusurile de hîrtie pe cele trei margini se îndoaie, se întind pe muchiile scoarțelor și se lipesc pe partea interioară.

Coperta astfel pregătită o așezăm cu partea interioară în sus pe care lipim o hîrtie velină acoperind întreaga suprafață a coperților și cotorului.

Coperta clasorului este aproape gata. Mai trebuie doar uscată. Pentru aceasta o așezăm acoperită cu o hîrtie curată între două scînduri, unde o lăsăm pînă se usucă.

A doua zi avem uscate și filele și coperțile. Cu un cui mai gros decît un șnur, perforăm în trei locuri cotoarele filelor. Avem grijă să păstrăm distanțele exacte pentru toate. La fel facem trei găuri și în cartoanele de 1,5 cm ale copertei, bătînd cuiul din partea exterioară spre cea interioară. Dacă avem capse cismărești putem presa în fiecare gaură cîte o capsă. Aspectul clasorului va fi mult mai plăcut.

Din foiță (hîrtie pelur) tăiem 11 bucăți pe dimensiunile foilor plus cotorul, care vor servi ca file de protecție. Nouă bucăți așezăm între filele de carton. Celelalte două le lipim de cotoarele copertei. Așezăm apoi filele clasorului în interiorul copertei, în

așa fel ca cele trei găuri să corespundă perfect și perforăm cu cuiul filele de protecție.

Căutăm un șnur, preferabil de culoarea copertei sau altul care se asortează, și-l introducem prin gaura de la mijloc din față spre spate, apoi îl trecem prin gaura de jos, ieșind cu el iarăși în față. Tragem de șnur, îl trecem prin cea de a treia gaură și apoi, cu puțin efort, îl introducem prin gaura din mijloc,

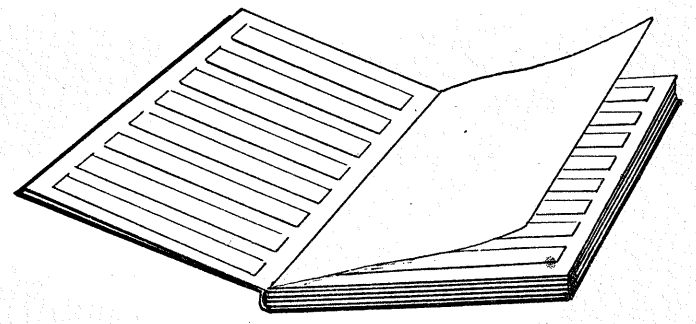

Fig. 20. Clasorul gata confecționat.

astfel ca cele două capete să le avem la un loc în față. Facem un nod dublu, în care am avut grijă să prindem partea de șnur ce trece prin dreptul găurii din mijloc.

In felul acesta clasorul nostru este gata, fără a ne costa cine știe cît. Clasorul acesta mai are un avantaj: îi putem adăuga, la nevoie, cîteva file în plus. Foile clasorului pot fi și lipite de cotorul copertei, așa cum se vede în figura 20.

Confecționarea albumului este mult mai ușoară.

Ne procurăm în acest scop un caiet de format mare; dacă este posibil, cartonat.

Colecționarea în album, care arătam că se face după ce ne-am hotărît asupra tematicei, prezintă avantajul că timbrele pot fi aranjate mult mai frumos, iar colecția poate deveni mult mai interesantă.

Să presupunem că vrem să avem o colecție a mărcilor romînești din ultimii zece ani. Vom împrumuta neapărat un catalog (dacă nu avem), după

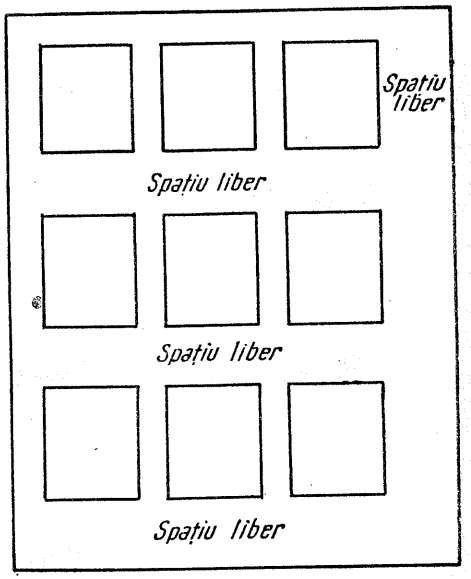

Fig. 21. Pagină de album.

care ne vom ghida la stabilirea căsuțelor pe care le vom trasa pentru fiecare timbru în parte. Trebuie ținut seama de faptul că fila caietului fiind subțire nu vom putea așeza mărci decît pe o singură parte a ei. Deci vom linia căsuțele numai pe partea din față, reversul rămînînd curat. Căsuța se face cu

2-3 mm mai mare decît dimensiunile timbrului pe care-l vom așeza în ea. In dreptul seriei vom lăsa un spațiu liber unde vom înscrie denumirea seriei și data punerii în circulație, filigran și dantelură, sistemul de imprimare și alte date tehnice pe care le vom afla din anunțurile cu privire la punerea în circulație a emisiunii respective. Aceste date le găsim, în special, dacă urmărim revista „Filatelia". Nu vom neglija atunci, cînd știm, evenimentul care a ocazionat emiterea respectivei serii. Sub fiecare căsuță rezervăm un loc în care înscriem unele detalii asupra timbrului ca: descrierea desenului sau în cazul că este vorba despre un personaj (un savant, compozitor etc.) vom căuta să aflăm unele date asupra lui și le înscriem sub timbru.

Adăugați la aceste amănunte și faptul că mărcile vor fi introduse în poșete și veți constata singuri satisfacția deosebită pe care o oferă posesia unui album întocmit cu mult gust.

Și poșetele ni le putem confecționa tot singuri.

Avem nevoie de hîrtie celofan, carton subțire — pe cît posibil de culoare închisă (negru) pentru a scoate în relief dantelura mărcii — precum și de o substanță de lipit.

Vom tăia cartonul după dimensiunile mărcilor, lăsînd un plus de 2-3 mm pe fiecare margine. Ușurăm această operație, pentru că, desigur, avem timbre de dimensiuni diferite, unele patrate, altele dreptunghiulare ș.a.m.d., alegînd cele mai reprezentative dimensiuni, care vor folosi de șablon pentru tăierea cartonașelor (întîi în benzi și apoi în bucăți).

Celofanul îl tăiem în acelaşi mod, avînd grijă ca dimensiunile bucăţilor decupate să depăşească fiecare margine a cartonaşului cu cîte 1,5 cm.

Aşezăm cartonaşul exact în mijlocul bucăţii de celofan. Îndoiam asupra lui, cît mai întins, pe cele două laturi mari, iar apoi tăiem cu foarfeca colţurile de celofan ale figurii obţinute. Aşa cum vedem în figura 22, cele două aripi laterale ale celofanului sînt tăiate la marginile de sus şi de jos, obţinîndu-se forma unui plic desfăcut. Cele patru aripioare nu sînt de formă triunghiulară, ca cele ale plicurilor, ci de forma unui trapez.

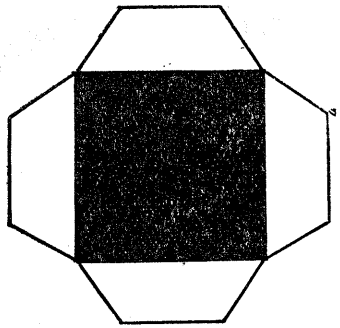

Fig. 22. Poşeta cu aripile celofanului desfăcute.

Le îndoim apoi peste cartonaş, exact în acelaşi mod în care am închide un plic, căutînd a întinde cît mai bine celofanul şi presăm cu vîrful degetului. Numai după ce am făcut această operaţie, scoatem cartonaşul pe care, după ce ataşăm marca poştală ce vrem s-o introducem în plic, îl introducem la loc, repetînd operaţia anterioară.

Poşeta nu o lipim ca pe un plic, ci cu o şarnieră, pe care o aplicăm după procedeul cunoscut, o parte din şarnieră (1/3) folosind deci la închiderea plicului şi cealaltă parte (2/3) lipirii de fila albumului.

Veţi observa că marca are tendinţa de a se bomba, dar a doua zi, timp în care albumul a fost ţinut închis, marca îşi va reveni perfect, încît ai impresia că este lipită.

Este posibil ca primele poşete să le executaţi defectuos. Nu vă necăjiţi, cu răbdare veţi reuşi ca după cîteva încercări să obţineţi poşete perfecte.

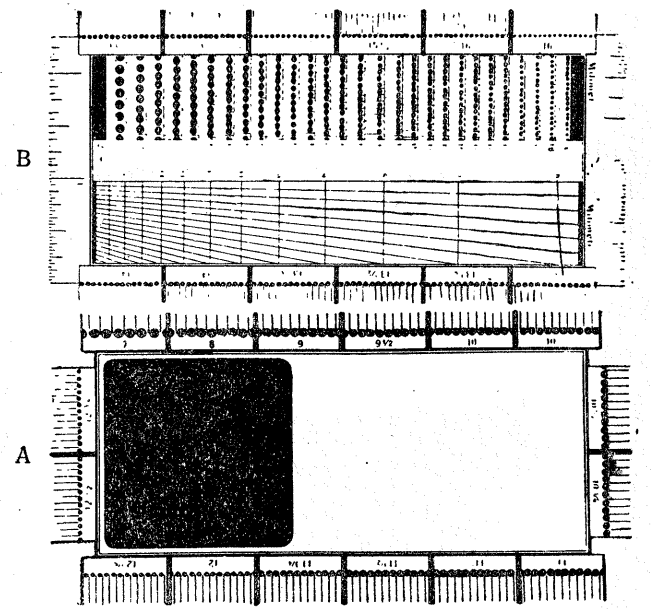

Fig. 23. Aşa arată odontometrul pe o faţă şi pe alta.

Odontometrul, un alt accesoriu filatelic, este un mic instrument de carton sau de celuloid. Ştim care este utilitatea lui. Cu toate acestea se poate întîmpla ca să nu ni-l putem procura. În asemenea cazuri vom încerca să ni-l confecţionăm singuri.

În figurile alăturate sînt reproduse cele două fețe ale unui odontometru.

Pe figura A observați un patrat negru. El servește la identificarea filigranului. Punctele pentru măsurarea dințăturii mărcii sînt așezate în figura

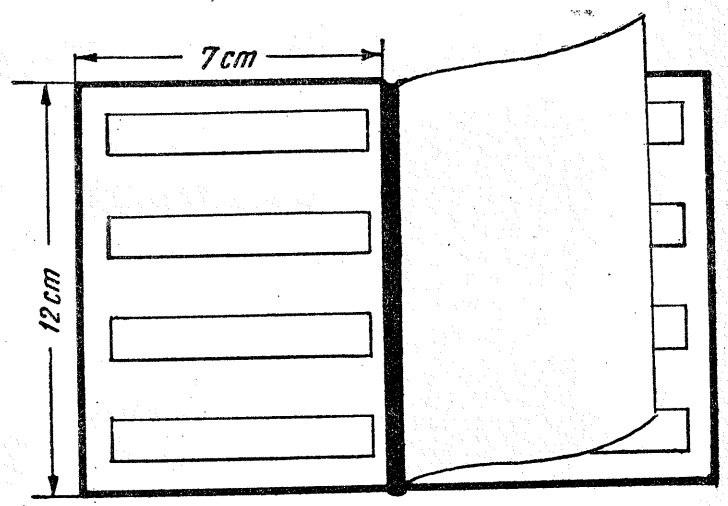

Fig. 24. Carnetul de schimb.

A numai pe margine, pe cînd în figura B și în interior.

Tot singuri ne putem confecționa și carnetul de schimb. De data aceasta experiența cîștigată la lucrarea clasorului ne va ușura foarte mult munca.

Dimensiunile carnetului de schimb trebuie să fie cam de 7 × 12 cm. El constă de fapt numai din copertă. Cele două scoarțe le legăm între ele cu ajutorul unei bucăți de pînză, lăsînd distanța necesară

închiderii carnetului. Pe dinafară îl îmbrăcăm cu o singură bucată de hîrtie colorată după aceeași metodă folosită la coperta clasorului.

Pe fețele interioare ale copertei aplicăm cîte o bucată de carton subțire în care am făcut 4 tăieturi, după sistemul filelor de clasor. Celofanul se aplică la fel. Fila de protecție o tăiem mai lată cu 2 cm. Această diferență o îndoim, ea introducîndu-se între una din scoarțe și cartonul subțire.

După cum vedeți, confecționarea carnetului de schimb este foarte ușoară.

ENCICLOPEDII ÎN IMAGINI

Întotdeauna, după răsfoirea unui album de timbre, ne simţim tot atît de satisfăcuţi ca după lectura unei cărţi bune. Admirînd micile imagini, aripile gîndului ne poartă prin unghere tăinuite, în vremuri apuse, în inima unor ţări cu peisaje care do care mai frumoase.

Fără a exagera, putem asemăna o colecţie completă de mărci poştale cu o adevărată enciclopedie; căci cu ce altceva putem asemăna gingaşul petec de hîrtie, decît cu o mică ferestruică deschisă, prin care putem privi spre imensitatea globului pămîntesc, a lumii înconjurătoare?

Dar realizarea unei colecţii complete a întregii lumi este aproape imposibilă, deoarece ea cere o muncă imensă, desfăşurată de-a lungul a zeci de ani, poate. Şi dacă ne gîndim la acele piese care constituie adevărate raritäţi, ne putem da seama cît de greu este să fii la un moment dat posesorul unei asemenea enciclopedii.

Astfel de greutăţi, pe de o parte, şi pasiunea pentru un anumit domeniu, pe de altă parte, au născut în rîndul filateliştilor un larg curent al colecţiilor

pe tematici, care merg de la colecţii pe ţări şi continente, pînă la colecţii cu subiecte din muzică, pictură, sport, tineret, muncă, tehnică, istorie, aviaţie, oameni celebri ş.a.m.d.

Propunîndu-ne, de pildă, realizarea unei colecţii de timbre cu subiectul „Progresul tehnic al omenirii", vom căuta să intrăm în posesia timbrelor care reprezintă oameni de ştiinţă, inventatori şi invenţii, construcţii tehnice şi, în general, a timbrelor care pot înfăţişa tehnica.

Printre numeroasele satisfacţii pe care ni le poate oferi o colecţie alcătuită astfel şi care, bineînţeles, e bine să fie în strînsă legătură cu domeniul nostru de activitate, sau cu cel preferat, se numără şi aceea de a fi la curent cu toate manifestările şi evenimentele petrecute în respectivul domeniu.

Uneori ne vom izbi de greutăţi, dar niciodată nu trebuie să dăm înapoi. Să ne înarmăm cu răbdare şi încetul cu încetul fiecare dintre noi va putea fi posesorul tuturor timbrelor căutate.

In capitolul de faţă, filatelistul începător va putea face cunoştinţă, în linii mari, cu cîteva din colecţiile pe tematici. De la bun început însă, trebuie avut în vedere faptul că aceste expuneri sînt departe de a fi complete, ele constituind numai o călăuză pentru cei care doresc să-şi întocmească asemenea colecţii.

Muzica

Timbrele pe care le vom alege pentru această colecţie, trebuie să se refere la arta muzicală în general. Imaginile lor vor reprezenta diferite manifestări

muzicale, aniversări și comemorări de muzicieni, compozitori, dirijori și interpreți, jubilee, inaugurări de lăcașuri destinate culturii muzicale, concursuri cu caracter muzical etc.

Timbrele pot fi clasate, de pildă, în ordinea cronologică a anului emiterii lor.

Meritul de a fi emis primul timbru necesar unei astfel de colecții îi revine Poloniei. Este vorba de cea de a doua valoare din seria emisă în anul 1919 cu prilejul reuniunii primei Diete poloneze. Timbrul înfățișează pe celebrul compozitor și pianist polonez *Paderewski,* autor a numeroase opere muzicale pentru pian (printre care și „Sakuntala") și primul președinte al Republicii Polone de la 1919 la 1921.

În anul 1922, Austria emite o serie consacrată unor mari compozitori și muzicieni din această țară. Seria intitulată „Muzicieni" cuprinde:

Valoarea 2,5 coroane, culoare brun, *Iosif Haydn* (1732-1809), primul mare maestru al muzicii instrumentale, creator de oratorii și simfonii remarcabile.

Valoarea 5 coroane, culoare albastru închis, *W. A. Mozart* (1756-1791), maestru al perfecției muzicale. Printre lucrările lui se numără operele „Nunta lui Figaro" și „Don Juan".

Valoarea 7,5 coroane, culoare gri-negru, *Ludwig van Beethoven* (1770-1827), geniu muzical al tuturor veacurilor, autor de sonete, simfonii, al operei „Fidelio" etc.

Valoarea 10 coroane, culoare violet, *Franz Schubert* (1797-1828), creator al liedurilor moderne, celebru prin melodii de o sensibilă inspirație spontană și profundă.

Valoarea 25 coroane, culoare măsliniu, *Anton Bruckner* (1824-1896), este un însemnat reprezentant al muzicii din trecut, autor a nouă simfonii etc.

Valoarea 50 coroane, culoare mauve-brun, *Johann Strauss* (1828-1899), celebrul compozitor al valsurilor vieneze.

Valoarea 100 coroane, culoarea brun-măsliniu, *H. Wolf* (1860-1903).

Tot Austria emite în anul 1926 o serie de 6 va-

Fig. 25. Seria „Muzicieni" — Austria 1922.

lori cu imagini din „Legenda Nibelungilor", care l-a inspirat pe marele compozitor german *Richard Wagner* (1813-1883), reprezentant de seamă al romantismului german.

În anii 1926-1927, Germania emite seria de 11 valori consacrată unor figuri de seamă ale culturii germane. Dintre acestea, valorile de 8 pfenigi, culoare verde închis și 20 pfenigi culoare albastru-gri,

îl reprezintă pe *Ludwig van Beethoven,* iar valoarea de 50 pfenigi culoare brun, pe *Johann Sebastian Bach* (1685-1750).

Polonia emite în 1927 o serie de timbre, din care cel de 40 groşi, culoarea albastră, este ocazionat de dezvelirea la Varşovia a monumentului lui *Frederic Chopin* (1810-1849), compozitor şi pianist polonez, creator al unui nou gen în muzică.

Un an mai tîrziu, Germania emite seria ocazionată de reuniunea la Berlin a Consiliului Biroului Internaţional al Muncii. Dintre cele 3 valori, cea de a doua reprezintă imaginea lui *Beethoven* din seria 1927, suprşarjat I.A.A. (Internationales Arbeitsamt).

Congo Belgian emite în 1931 o serie de timbre, dintre care cea de a 5-a valoare reprezintă doi muzicanţi din provincia Batetalas, cea de a 6-a valoare înfăţişează doi muzicanţi din regiunea lacului Leopold, iar cea de a şaptea valoare tot doi muzicanţi batetalas.

În anul 1932 Ungaria a pus în circulaţie o serie de 14 valori comemorative intitulată „Oameni celebri", dintre care cea de a 8-a, de 20 fileri, culoare roşu, reprezintă figura lui *Franz Liszt* (1811-1886), compozitor şi pianist, care a creat un mare număr de lucrări printre care se află poeme simfonice, cele 19 Rapsodii ungureşti, Dans macabru, studii.

Anul 1933 este marcat prin apariţia în Germania a seriei „Comemorarea operei muzicale a lui *Richard Wagner*". Cele 9 valori reprezintă imagini din tot atîtea opere ale marelui compozitor, ca, de pildă,

Tannhäuser, Maiştrii cîntăreţi din Nürnberg, Walkyria, Siegfried, Tristan şi Ysolda, Lohengrin etc.

Printre seriile emise în anul 1934 şi care au subiect muzical, se numără emisiunea belgiană care comemorează centenarul naşterii lui *Peter Benoit* (1834-1901), compozitor flamand, autor al unor compoziţii cu caracter religios, seria cehoslovacă care comemorează 50 de ani de la moartea marelui compozitor ceh *Frederic Smetana* (1824-1884) şi a 30-a comemorare a morţii lui *Antonin Dvorak* (1841-1904), compozitorul operei „Rusalka".

Anul 1935 se remarcă prin seria cehoslovacă de 2 valori ocazionată de împlinirea a 50 de ani de la comemorarea vechiului imn naţional, precum şi prin alte emisiuni, ca, de pildă, cele ale Germaniei şi Italiei.

Printre alte emisiuni închinate muzicii şi reprezentanţilor ei de seamă se numără şi cele cunoscute sub denumirea de:

— *Rouget de Lisle* (Franţa 1936);
— *Claude Debussy* (Franţa 1939);
— *P. I. Ceaikovski* (U.R.S.S. 1940);
— *J. Rossini* (Italia 1941);
— *Ed. Grieg* (Norvegia 1943);
— *N. Rimski-Korsakov* (U.R.S.S. 1944);
— *J. Sibelius* (Finlanda 1945);
— *G. Donizetti* (Italia 1948);
— *Giuseppe Verdi* (Italia 1951);
— *Glinka* (U.R.S.S. 1954).

Timbrele poştale cu subiect muzical emise de Ro-

mînia sînt puține ca număr. În ordinea emiterii ele sînt următoarele:

1946 — *Jubileul filarmonicei din București,* 25 de ani de la înființare (1920-1945). Valorile 10 lei culoare bleu și 200 lei + 800 lei culoare roșu, reprezintă fațada Ateneului, valorile 20 lei brun-roșu, 55 lei bleu-verde, 160 lei portocaliu, cifra XXV și milezime 1920-1945, valorile 80 lei violet și 350 lei + 1650 lei, bleu-negru chipul compozitorului romîn George Enescu.

1951 — *Săptămîna muzicii romînești* numără trei valori.

1953 — *Ciprian Porumbescu.* Emisiunea, cu o singură valoare (55 bani, culoare violet) reprezintă chipul compozitorului, de la a cărui naștere s-au împlinit o sută de ani.

1956 — *George Enescu.* Seria este închinată memoriei marelui compozitor, dirijor și interpret de la a cărui naștere s-au împlinit 75 de ani.

Seria numără două valori. Prima (55 bani) îl înfățișează pe marele muzician la vîrsta debutului — 5 ani. Desenul celei de a doua valori (1,75 lei) îi înfățișează chipul la vîrsta apogeului.

În total o colecție cît mai completă cu tema muzica reunește aproximativ 100 de serii din 20 de țări.

Sportul

Dacă Poloniei îi revine meritul de a fi emis primul timbru cu subiect muzical, Greciei îi revine acela de a fi emis primele timbre cu tema sportul. Aceasta s-a întîmplat în anul 1896, cu prilejul primelor Jocuri Olimpice moderne. Cele 12 valori emise de poșta greacă reprezintă lupte clasice, stadionul

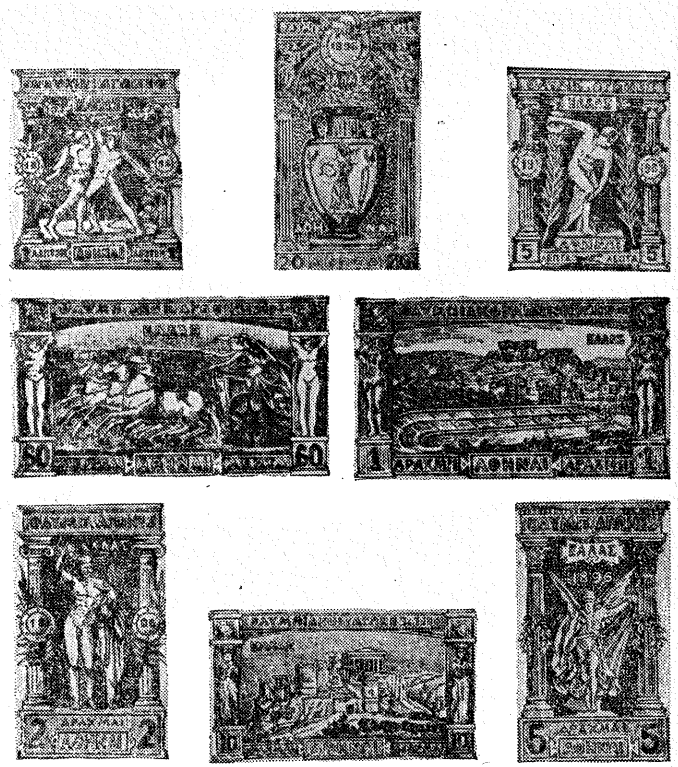

Fig. 23. Primele timbre poștale închinate Olimpiadei din 1896

Averoff și Acropole, pe Hermes, Peonias, Parthénonul etc.

Pentru prima oară, în 1938, se află de existența unui album cu tematica sportul, cu prilejul Expoziției filatelice de la Praga din acel an.

Sportul este una din tematicile cel mai bogat reprezentate în filatelie şi cuprinde aproape 1500 de valori. Iată deci cît de mare şi de interesantă poate fi această colecţie. Totodată ea este destul de greu de realizat, aşa încît cei care doresc să-şi alcătuiască o colecţie cu această tematică ar fi bine să înceapă cu colecţionarea timbrelor romîneşti închinate sportului şi care sînt mai uşor de obţinut.

Romînia emite primele timbre cu acest subiect în anul 1937.

Tot în acelaşi an poşta romînă emite seria de 5 valori cu supra-taxă „Balcaniada 8-a atletism". Disciplinele sportive prezentate, sînt în ordinea valorilor : curse de fond, aruncarea cu suliţa, curse cu obstacole, sosire în curse de fond şi sărituri în înălţime.

După o întrerupere de şapte ani, este pusă în circulaţie cea de a 3-a emisiune cu subiect sportiv. Este vorba de emisiunea prilejuită în 1944 de aniversarea a 30 de ani a Federaţiei Romîne de Rugby. Singurul timbru al emisiunii, în format vertical, valoare 16 + 184 lei culoare roşu carmin, reprezintă un jucător cu balonul oval, sub care putem citi legenda 1914-1944 Jubileul F. R. Rugby.

In anul 1945 au fost puse la îndemîna filateliştilor două serii emise în folosul Organizaţiei Sportul Popular, prima organizaţie sportivă de masă din Romînia. Ele sînt cunoscute sub denumirea OSP-1 şi OSP-2-1945. Prima serie, imprimată în formatul 22/38 mm, numără 5 valori care reprezintă atletism, natatie, ski, voleibal şi salutul olimpic. Cea

de a doua serie numără 6 valori, dintre care prima a fost imprimată în coli a 30 timbre însoţite de 10 vignete cu emblema OSP. Celelalte valori sînt nedantelate şi au fost imprimate în coli de 9. Aceste două serii au legenda comună „Toate sporturile pentru popor" şi au fost emise cu supratxă.

In 1946 a fost pusă în circulaţie o nouă serie de 5 valori imprimată pe hîrtie velină, cu dantelura $11\frac{1}{2}$ sau nedantelate.

Jocurile balcanice din vara anului 1947 ocazionează emiterea unei noi serii, dar care apare abia în anul următor. In afară de cele 3 valori de poştă, emisiunea mai conţine un timbru de aviaţie şi o coliţă. Tirajul a fost de 150 000 serii complete.

O altă emisiune pe care o putem considera cu subiect sportiv este „Aviaţia şi marina 1948". Ingrijit executată este una din cele mai frumoase emisiuni ale anului, mai ales valorile de marină. Prin buna sa execuţie plastică şi tehnică, această emisiune s-a bucurat de la început de aprecieri unanime. Tiraj 50 000 serii.

Ultima serie cu supratxă este cea cunoscută sub denumirea OSP-III 1948. Ea a fost imprimată în coliţe de 4 bucăţi, dantelate şi nedantelate. Tiraj 45 000 serii.

In octombrie 1950 a fost pusă în circulaţie o emisiune de propagandă pentru Complexul sportiv GMA şi FGMA. Dintre cele 5 valori ale acestei serii, valoarea de 5 lei culoare albastră este cea mai apreciată.

Jocurile Mondiale Universitare de Iarnă desfăşurate în Romînia în 1951, au prilejuit punerea în

circulație a seriei de 5 valori „A IX-a ediție a Jocurilor Mondiale Universitare de Iarnă". Ele reprezintă imagini de la principalele competiții.

În 1951 mai este emis și timbrul de 11 lei culoare brun, „Circuitul ciclist al R.P.R.".

Fig. 27. Emisiunea „A XI-a ediție a Jocurilor Mondiale Universitare de Iarnă".

În anul următor este pusă în circulație așa-numita serie „Cultură fizică și sport" de 2 valori.

În vara anului 1953 s-a desfășurat la București cel de al IV-lea Festival Mondial al Tineretului și Studenților pentru Pace și Prietenie. Primul timbru din seria emisă cu această ocazie, reproduce insigna „Întîlnirile internaționale prietenești ale tineretului". În cadrul acestor întîlniri s-au desfășurat întreceri în 18 ramuri sportive care s-au bucurat de participarea a aproape 4 400 sportivi din 54 de țări.

El a fost imprimat într-un tiraj record de 2 milioane exemplare.

Tot dintre emisiunile anului 1953 face parte și seria „Aviația sportivă" care numără 4 valori: 10

Fig. 28. Timbre poștale închinate sportului. Din emisiunile anului 1955.

bani culori: roș, portocaliu și verde — aeromodelism, 20 bani culori: brun, roșu și măsliniu închis — parașutism, 55 bani culori: roșu, carmin și violet — planorism, 1,75 lei culori: violet și brun — zbor cu motor.

Competițiile sportive internaționale ale anului 1955

desfășurate în Romînia au prilejuit apariția unor noi serii cu subiect sportiv.

Cu ocazia Campionatelor europene de canotaj academic de la Snagov, a fost emisă o serie de 2 valori. Campionatele europene de tir de la București au prilejuit apariția unei serii formate dintr-o singură valoare, reprezentînd un trăgător. O altă manifestare sportivă internațională a anului 1955 este campionatul european de volei, cu care prilej se

Fig. 29. Această serie de 5 valori se numără printre emisiunile de timbre poștale închinate în întreaga lume, în anul 1956, Jocurilor Olimpice de la Melbourne.

emite o serie de 2 valori, cu subiecte din meciul de volei.

Ultima emisiune sport este pusă în circulație cu prilejul Jocurilor Olimpice de la Melbourne, la 22 noiembrie 1956. Seria cuprinde 5 valori, ale căror imagini reprezintă flacăra olimpică și cîteva discipline la care au participat și sportivii romîni. Această emisiune este considerată una dintre cele mai interesante din R.P.R.

În cei aproape 20 de ani care s-au scurs de la apariția primului timbru romînesc cu subiect sportiv, a fost emis un număr relativ mic de valori, mai ales pînă în 1945. Cele emise din acest an și pînă astăzi reprezintă aproape 4 cincimi din totalul timbrelor cu acest interesant și atrăgător subiect, ele reflectînd pe de o parte larga răspîndire pe care a luat-o sportul în ultimii ani, iar pe de altă parte marcînd și pe plan filatelic participarea Romîniei la viața internațională, la întărirea prin sport a legăturilor de prietenie cu un număr tot mai mare de țări din întreaga lume.

Aviația

Timbrele de poștă aeriană sînt foarte căutate de filateliști și nu este lipsit de interes să știm că în imaginile lor găsim o completă enciclopedie a aviației. Iată de pildă un scurt istoric al visului de milenii și al evoluției realizării acestei arzătoare dorințe a oamenilor de totdeauna.

În mitologia greacă, Iris, iubita lui Zephir, duce în zbor mesagii zeilor din Olymp. Curcubeul este cel care o ajută să ajungă pînă la ei (emisiunea Gre-

cia 1935). Icar, eroul nefericit al primului zbor, se prăbuşeşte în Marea Egee. Soarele, drept pedeapsă din partea zeilor pentru îndrăzneala de a-i înfrunta, i-a topit ceara din care-şi făcuse aripile (emisiunea Grecia 1933). Leonardo da Vinci, şi-a imaginat zborul semenilor lui. El a imortalizat planul unei maşini zburătoare, conceput de el (emisiunea Italia 1932). Un turc, Hezarfen Ahmet Celebri, se aruncă din cel mai înalt turn din Constantinopole, cu aripi făcute din piele (emis. Turcia 1950). Era Montgolfierilor, Pilatre de Rozier şi Charlière care au efectuat primele ascensiuni cu balonul, este redată într-o emisiune franceză. Clément Ader a construit o maşină zburătoare cu elice pe care a botezat-o „avion", dar care n-a zburat niciodată (emisiunea Franţa 1925). La 17 decembrie 1903, fraţii Orville şi Wilbur Wright au efectuat un zbor controlat pe bordul unui planor pus în mişcare de un motor de 16 CP şi două elice (emisiunea Statele Unite 1949). În 1906 Alberto-Santos Dumont a zburat 21 de secunde pe o distanţă de 220 metri (emisiunea Brazilia 1929—1939). Aviatorul romîn Traian Vuia, ale cărui merite sînt unanim recunoscute, a efectuat în 1906, la Montesson, în Franţa, primul zbor în care aparatul s-a ridicat de pe sol, prin mijloace proprii (R.P.R. 1956, ocazionat de aniversarea a 50 de ani de la primul zbor). Louis Blériot a traversat pentru prima oară Canalul Mînecii de la Pas de Calais la Douvre, la 25 iulie 1909. Evenimentul este comemorat de un timbru francez. În 1918 Dagobert Godoy traversează lanţul muntos al Anzilor Cordilieri (emisiunea Spania 1930). Pe bordul „Spiritului din

Saint Louis" Charles Lindberg, zboară în 1927, de la New-York la Paris, fără escală. Este prima traversare a Atlanticului de Nord (emisiunea Statele Unite 1927). Epoca zepelinelor, care zboară spre Polul Nord şi traversează oceanele, este de scurtă durată, totuşi ea este marcată (emisiunea U.R.S.S. 1931, un dirijabil transportă poşta spărgătorului de ghiaţă „Malygin"). Doi ani mai tîrziu, în U.R.S.S., un balon stratosferic atinge pentru prima oară în lume altitudinea de 19 000 metri (emisiunea U.R.S.S. 1933). În lupta pentru cucerirea întinderilor de ghiaţă suedezii construiesc

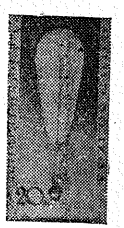

Fig. 30. Aceste timbre poştale pot face parte dintr-o adevărată enciclopedie în imagini a aviaţiei.

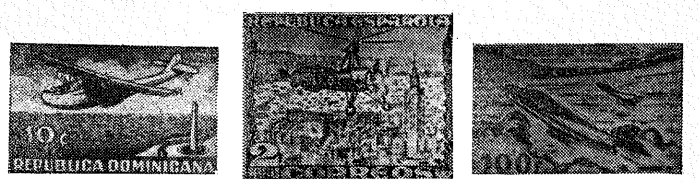

avionul cu schiuri, pentru a putea ateriza pe pistele acoperite de zăpadă (emisiunea Suedia 1930). Omenirea se avîntă tot mai mult în realizarea visurilor ei de milenii. Vrea acum să poată ateriza şi pe întinderile nesfîrşite ale apelor. Apar hidroavioanele (emisiunea Republica Dominicană 1938). În 1935 îşi face apariţia deasupra bătrînului oraş spaniol Sevilla un nou tip de aparat de zbor, autogirul lui Juan de la Cierva (emisiunea Spania 1935). În timpul celui de al doilea război mondial, apar cele mai rapide avioane de vînătoare. În bătăliile aeriene ele fac adevărate ravagii mai ales pe „frontul de răsărit", unde aviaţia sovietică zdrobeşte „invincibila" forţă aeriană hitleristă. Pe un timbru sovietic, emis în 1945, vedem un moment dintr-o luptă aeriană între un MIG sovietic şi un bombardier german, care cade în flăcări.

Tot în această perioadă aviaţiei i se dă un impuls extraordinar. Pe un timbru emis de Statele Unite în anul 1946 vedem silueta unui quadrimotor, vedetă a lungilor curse internaţionale. În domeniul aviaţiei cu reacţie, Franţa recuperează întîrzierea ei în acest domeniu şi scoate un avion de clasă europeană „Mystère IV". (emisiune Franţa 1954).

Pe care dintre colecţionari nu i-ar încînta oare o asemenea frumoasă şi interesantă colecţie?

Cu toate acestea aviaţia este unul din subiectele întîrziate în bogata tematică a mărcilor poştale. Inceputul îl face Italia, în 22 mai 1917 cînd pune în circulaţie emisiunea ocazionată de zborul experimental de poştă aeriană pe ruta Torino-Roma-Roma-Torino.

Celelalte ţări europene au emis timbre pentru poşta aeriană astfel:

ŢARA	Anul primei emisiuni	Valori emise pînă în 1955
Albania	1925	49
Austria	1918	60
Belgia	1930	29
Bulgaria	1927	69
Cehoslovacia	1920	44
Danemarca	1925	10
Elveţia	1919	44
Finlanda	1930	3
Franţa	1930	47
Germania	1919	61
Grecia	1927	68
Irlanda	1948	6
Islanda	1928	29
Italia	1917	134
Jugoslavia	1924	48
Lichtenstein	1930	33
Luxemburg	1931	20
Norvegia	1927	66
Olanda	1921	14
Polonia	1925	39
Portugalia	1937	10
Romînia	1928	64
San Marino	1931	102
Spania	1920	264
Suedia	1920	7
Turcia	1934	33
Ungaria	1918	188
Uniunea Sovietică	1922	98

Cu aproximație se poate afirma că numărul timbrelor de aviație emise de țările europene pînă astăzi este de aproape 2 000. O colecție de poștă aeriană întrece cu mult această cifră dacă ținem cont de faptul că cele mai multe timbre de acest gen au fost emise pînă acum de statele din America de Sud și America Centrală.

Victoria asupra fascismului

...Cîntecul victoriei a început pe malurile bătrînului fluviu Volga, în valurile căruia s-a înecat trufia armatelor hitleriste.

Stalingradul, în care a bătut inima întregului popor sovietic, către care și-au îndreptat speranțele lor toate popoarele, de zidurile căruia s-au lovit armatele hitleriste, oferă filateliștilor cîteva momente din măreața sa epopee. Tot Uniunea Sovietică emite o serie de 2 valori care comemorează cea de a doua aniversare a victoriei de la Stalingrad.

Uniunea Sovietică emite în 1945 seria „Victoria asupra fascismului", care redă edificatoare imagini din momentele înaintării vertiginoase a armatelor sovietice și a eliberării de către ele a teritoriilor și țărilor asuprite.

Printre alte numeroase serii emise de Uniunea Sovietică sînt și „Eroii războiului pentru apărarea patriei", timbre de propagandă militară, „Ziua artileriei", „Ziua tankiștilor", timbre care reprezintă ordine și medalii etc.

Alianța marilor puteri în războiul împotriva Germaniei hitleriste constituie subiectul unei serii de

4 valori emise de Uniunea Sovietică și reprezentînd steagurile puterilor aliate.

Cehoslovacia emite și ea o serie de timbre, inti-

Fig. 31. Această serie a fost emisă de Cehoslovacia în 1946, cu prilejul aniversării răscoalei poporului slovac și victoriei asupra hitlerismului.

tulate emisiunea „Kosice", seria „Eroi", seria „Aniversarea revoluției slovace", etc.

Iugoslavia emite la rîndul ei mai multe serii de timbre care înfățișează momente din luptele armatelor de partizani, efigia mareșalului Tito etc.

Franța pune în circulație mai multe serii de timbre printre care „Libération", „Arc de Triomph". Pot fi considerate ca timbre închinate victoriei, emisiunile sursarjate cu inscripțiile celei de a 5-a Republici.

Romînia emite printre altele, în anul 1945, seria „Victoria".

Timbrele care pot alcătui această colecţie sînt

Fig. 32. 1944. Trupele din mişcarea de rezistenţă participă efectiv la izgonirea trupelor hitleriste de pe pămîntul Franţei. Mariana, pe un cal înaripat, îi conduce pe maquişti spre victorie. „Eliberarea" emis. 1944

Fig. 33. „Rezistenţa poporului nu va fi înfrîntă niciodată", pare a spune desenul acestui timbru poştal, emis de Franţa în anul 1947, în cinstea eroilor din mişcarea de rezistenţă.

numeroase, dacă ţinem cont de faptul că toate ţările, din toate continentele, au ţinut să omagieze prin emisiunile lor poştale victoria asupra fascismului.

Fauna

Imaginile mărcilor poştale ne înlesnesc nu numai cunoaşterea unor oameni celebri, a vieţii artistice sau culturale. Prin mijlocirea timbrelor putem cunoaşte şi animalele domestice sau sălbatice, care

alcătuiesc bogăţia unei ţări, putem afla de existenţa unor adevărate monumente ale naturii.

Pentru tinerii filatelişti, în special, prezentarea de animale prilejuieşte adevărate lecţii uşoare şi agreabile de ştiinţele naturii.

Fauna este oglindită în filatelie încă din prima perioadă a apariţiei timbrului poştal. Începutul a fost făcut de Cantonul elveţian Basel (Bâle) în 1845, prin prezentarea unui porumbel. Un loc de cinste îi revine şi filateliei romîneşti, odată cu emiterea celebrelor timbre consacrate în nomenclatura filatelică sub denumirea „cap de zimbru". Ele reprezintă stema Moldovei, capul de bour, animalul despre care legenda ne spune că a fost vînat de Dragoş Vodă şi care a adus pieirea Moldei în apa care de atunci îi poartă numele. Bourul a trăit în pădurile Carpaţilor orientali pînă în urmă cu cîteva sute de ani.

Reprezentării faunei în filatelie i s-a acordat o atenţie mai deosebită deabia în ultimii 30 de ani. Astăzi aproape că nu mai există ţară care să nu fi prezentat prin intermediul mărcilor poştale, bogăţiile şi curiozităţile sale faunistice.

În ultimii ani, au fost emise un mare număr de astfel de mărci poştale. Ungaria, de pildă, a emis o serie din imaginile căreia putem afla care anume animale domestice au o mai largă răspîndire în pusta maghiară. Această serie care cuprinde 4 valori reprezintă : creşterea cailor, porcilor, vitelor şi oilor.

În seria emisă de Uniunea Sovietică în 1939, ocazionată de expoziţia agricolă unională din acel an, sînt reprezentate vite etc.

Animalele domestice mai pot fi întîlnite în imagi-

nile timbrelor emise de Lichtenstein (1941), Belgia (1944) etc. Oile, în special, considerate o importantă bogăţie animală a lumii, au apărut pînă acum pe timbrele emise de Turcia (1934), Insulele Falkland (1933—1937 şi 1952), Brazilia (1948), Argentina (1935), Australia (1934—1937), Luxemburg (1954) etc.

Iugoslavia ne oferă, prin mijlocirea unor frumoase peisagii de munte, imaginile unor animale sălbatice, considerate, datorită raritătii lor, adevărate monumente ale naturii. Este vorba de o serie care înfăţişează rîsul, ursul bosnian (ursus arctos bozniensis), cerbul (cervus elafus), capra neagră (rubicapra) şi alte animale.

Ţările care au emis timbre cu imaginile unor astfel de animale sînt puţine la număr, ceea ce ne indică restrînsa lor răspîndire. Cerbul mai este reprezentat pe timbre emise de Lichtenstein (1946), Borneo (1894) etc. Filatelia romînă prezintă cerbul carpatin în serii emise în anii 1954 şi 1956.

Desigur că pentru o colecţie cu tematica fauna, primele timbre pe care ni le vom procura vor fi cele romîneşti şi în primul rînd seria „vînătoarea" emisă în 1956. Seria cuprinde 12 valori şi anume: 20 bani — epurele, 20 bani — dropia, 35 bani — păstrăvi, 50 bani — porc mistreţ, 55 bani — urs, 55 bani — fazan, 1 leu — rîs, 1,55 lei — veverita, 1,75 lei — cocoş de munte, 2 lei — capra neagră, 3,25 lei — rata sălbatică şi 4,25 lei — cerb.

Această serie a fost reimprimată la sfîrşitul anului 1956 în culori şi valori schimbate, cu un tiraj mult mai redus. Cele 12 valori sînt nedantelate.

Guynea Portugheză prezintă pe timbrele sale cîteva din miile de insecte care îmbogăţesc regiunile tropicale. Printre timbrele din seria „Insecte 1953"

Fig. 34. Desenele acestor timbre din seria „Vînătoarea", înfăţişează cîteva din monumentele naturii din R.P.R.; este una din cele mai reuşite emisiuni ale anului 1956.

sînt reprezentate Analeptes trifasciata, Anthia nimrod, Acantophorus maculatus, Cicindela brunet. Guyanea Spaniolă a emis cu ocazia „zilei timbrului colonial" 1953, o serie de timbre printre care cele mai frumoase reprezintă gîndacul Tragocephala nobilis şi fluturele Antimachus.

Cu toate că sînt timbre de poştă aeriană, seria emisă de Liberia în 1954, poate face parte dintr-o asemenea colecţie deoarece reprezintă pasărea de piper, calao, gaiţa albastră, pescăruşul etc.

In sfîrşit, vieţuitoarele acuatice şi-au găsit şi ele o largă reprezentare în filatelie. Interesante imagini de peşti putem vedea în seria „Peştii" 1953, emisă de posesiunile spaniole de pe coasta Africei Occidentale.

„Porumbelul păcii" a făcut obiectul a numeroase emisiuni de timbre din ţările europene şi asiatice, printre care şi Romînia. Deosebit de interesantă este seria „Conferinţa pentru pace a ţărilor din Asia şi Pacific", emisă în anul 1952 de Republica Populară Chineză.

Coloniile

Prin frumuseţea lor, timbrele statelor coloniale şi-au cîştigat un mare număr de admiratori în rîndurile colecţionarilor.

Cu toate că multe din vechile colonii sînt astăzi state independente, care s-au şi afirmat ca luptătoare pentru menţinerea păcii în lume şi în lupta contra imperialismului, timbrele emise în perioada statutului

lor colonial au o mare căutare. Subiectele lor sînt puţin variate, în marea majoritate întîlnind animale,

Fig. 35. Cîteva din emisiunile coloniilor franceze. Interesul pentru aceste timbre este justificat de varietatea şi frumuseţea imaginilor exotice.

flori şi plante exotice, figuri de baştinaşi şi de conducători ai metropolei.

O colecţie des întîlnită este aceea a coloniilor franceze.

Primele timbre folosite în mare număr de teritoriile

de peste mări pe care le avea Franța în secolul trecut, sînt cele trei valori metropolitane 10 c. culoare bistre, 25 c. culoare bleu și 1 fr. culoare carmin, emise în 1849—1850, primele două trimise la început în Martinica și Guadelupa, iar ultimele două în Guyana, ins. Réunion, Noua Caledonie și poate în teritoriile din India.

La trimiterea lor în colonii, scrisorile francate cu aceste timbre poștale nu erau ștampilate pe timbru. Obliterarea era făcută numai la sosirea unei scrisori trimise din colonii în Franța.

In iunie 1858 coloniile au primul lor timbru special, uniform pentru toate. Seria cuprinde 6 valori și anume 1 c, 5 c, 10 c, 20 c, 40 c, și 80 c, tip „Vultur" nedantelate. Gravorul lor a fost A. Barre.

Desenul lor reprezintă un vultur cu coroana imperială deasupra capului înscris într-un medalion, pe marginea căruia este următoarea legendă „Coloniile imperiului francez. Poșta... cents".

Aceste prime timbre coloniale se aseamănă cu reversul monezilor de aramă ale celui de al doilea imperiu.

In colonii ele au început să circule astfel: Martinica din 1859, ins. Réunion din 1860, Oceania și Noua Caledonie din 1862, Cochinchina din 1863. Ele sînt retrase din circulație în anul 1871.

Printre cele mai interesante se numără timbrele poștale din următoarele colonii, teritorii și birouri poștale: Vathy (ins. Samos, unde a existat o casierie a poștelor franceze între 1893—1914), Senegalul de Sus și Niger (colonii pe malurile Nigerului pînă la lacul Tchad denumite de la 4.12.1904 Sudanul

francez), Gabon — Congo francez (colonie în Africa ecuatorială franceză cu birou poștal care a funcționat între 1904—1936), Anjouan (insulă din Arhipelagul Comore, în nordul insulei Madagascar. Colonie franceză din 1843). Diégo — Suarez (port în ins. Madagascar), Tahiti (insulă în Oceania, descoperită de căpitanul englez Wallis de pe nava Dolphin).

Dintre cele 11 colonii din Africa, pot fi menționate timbrele aparținînd birourilor din Mauritania, Dahomey, Africa ecuatorială franceză, ins. Réunion.

Dintre teritoriile aflate sub mandat francez sînt căutate cele din Togo, Camerun etc.

Timbrele cu această temă constituie o interesantă istorie și geografie în imagini a unor țări care sînt astăzi țări independente ca: R. D. Vietnam, Siria, Maroc, Tunis și altele.

O colecție completă cu tematica „Coloniile franceze" număra acum zece ani peste 9 000 de valori.

UNELE CURIOZITĂŢI POŞTALE ŞI FILATELICE

Poşta şi filatelia, mai mult ca orice alt domeniu, sînt bogate în curiozităţi, care de care mai interesante.

Cele înfăţişate în aceste pagini sînt numai o mică parte din marele lor număr.

Deci citiţi şi luaţi aminte. Să începem cu *ştiaţi că?...*"

...UNA din cele mai mari colecţii filatelice se află la Moscova, la Muzeul „A. S. Popov". Această colecţie, care reprezintă o muncă de peste 60 ani, cuprinde aproape 250 000 de mărci aşezate în albume. Muzeul primeşte aproape din toate colţurile lumii modele din timbrele emise şi se preocupă cu cercetări ştiinţifice cu privire la ele.

...UNA din celebrităţile filatelice ale lumii este şi primul timbru englez doi penny culoare negru.

...LA 15 octombrie 1919 a fost inaugurată poşta plutitoare de către un oarecare Walter Geo Quensell, care a locuit singur un timp îndelungat în insula Tin Can Island din arhipelagul Tonga. Această insulă nu oferea vaselor nici o posibilitate de an-

corare, din acest motiv ea era complet izolată de restul lumii. Pentru a avea totuşi legături cu prietenii săi, curiosul „Robinson Crusoe" băga scrisorile în sticle ermetic închise şi cînd un vas poştal îşi semnala trecerea, el arunca sticla în ocean. Curenţii maritimi o duceau spre vas, iar echipajul o pescuia. Acelaşi sistem îl foloseau şi vasele poştale care trimiteau sticle cu scrisori spre insulă.

Această poştă plutitoare a durat 27 de ani, pînă la 19 octombrie 1946, dată la care o erupţie vulcanică a acoperit cu lavă o parte din insulă, distrugînd instalaţiile şi colecţiile de timbre şi ştampile ale singurului ei locuitor.

...ATUNCI cînd Franţa a fost invadată de către trupele hitleriste, în cel de-al doilea război mondial şi mareşalul Pétain le-a închinat ţara, patrioţii francezi au continuat lupta de eliberare. Printre alte teritorii colonia franceză Mayumba din Africa, a rămas în mîinile forţelor de rezistenţă. Legăturile poştale cu restul lumii au fost organizate cu ajutorul unui număr de negri care duceau corespondenţa pe jos la Point Noir. Această poştă a fost denumită „Pediposte". Timbrele emise de Oficiul poştal din Mayumba reprezintă un negru alergînd cu o scrisoare în mînă.

...ÎN 1957 se împlinesc 110 ani de la apariţia celei mai valoroase mărci din lume. Este marca emisă în insula Mauritius, o mică colonie engleză. Timbrul de 1 penny culoare orange a fost emis în 500 de exemplare, din care astăzi nu mai există decît 12 piese.

...ÎN ANGLIA există aproximativ 140 de societăţi

filatelice. Cea mai mică are 36 de membri, în timp ce unele dintre cele mai vechi numără peste 1 000 de membri.

...EXISTĂ timbre care nu se cunosc decît într-un singur exemplar. Unul dintre acestea este emisiunea de 1 cent culoare carmin, emis de Guyana engleză în 1856. Timbrul este în stare proastă şi cu colţurile tăiate.

...ÎN URMĂ cu 86 de ani, la 1 mai 1871, Ungaria a emis primele sale 6 mărci poştale.

...CEA MAI frumoasă marcă franceză a fost decretată marca de 200 franci, reprezentînd „Carul soarelui condus de Phoebus", operă a lui Gaudon.

...CĂMINUL de orfani din Speisinger-Austria, păstrează o interesantă lucrare de artă, tabloul executat din mărci poştale de călugărul F. P. Stoss. Tabloul reprezintă o copie fidelă a picturii lui Leonardo da Vinci, „Cina cea de taină". Atît combinaţiile de culori cît şi întreaga execuţie a tabloului sînt atît de perfecte încît de la o depărtare de cinci paşi poţi fi convins că e cea mai perfectă copie a picturii realizată în ulei şi nu în mărci poştale. Opera a fost înfăptuită în decurs de 5 ani, între anii 1885 şi 1890, cu timbrele de pe corespondenţa ce o primeau călugării din mai multe mănăstiri. Acest tablou conţine mărci din prima emisiune a numeroase ţări.

...ACUM 61 de ani, în 1896, a fost editată prima revistă filatelică din Rusia, a cărei denumire era „Marki".

...EXISTĂ numeroase emisiuni de timbre care nu au fost gumate. Acestea sînt în special primele emi-

siuni de timbre coloniale, care din cauza climei călduroase au trebuit să apară fără gumă. De pildă timbrele emise de Réunion, Curaçao, Suriname.

...ÎN 1879, în oraşul Liège din Belgia, s-a făcut o curioasă experienţă. S-a căutat să se vadă dacă de pe urma puternicului simţ de orientare al pisicilor nu s-ar putea trage oarecari foloase. Din Liège au fost trimise în diferite părţi ale ţării mai multe pisici, cărora li se legase cîte o scrisoare. Prima pisică a sosit la destinaţie după 5 ore, timp în care a parcurs 24 de km.

...SE MAI păstrează o scrisoare recomandată care reprezintă un interesant document istoric. Este vorba de o scrisoare adresată domnitorului Principatelor Unite Al. I. Cuza. Adresa este scrisă atît în caractere vechi, chirilice, cît şi noi, marcînd epoca de tranziţie în introducerea caracterelor latine în scrierea românească.

...CĂRŢILE poştale au fost introduse în Romînia în iunie 1873.

...PRIMA coliţă a apărut în Australia, cu prilejul raidului aviatic Londra-Melbourne efectuat de Ross Smith, în anul 1919. În Europa prima coliţă a fost emisă de Marele Ducat de Luxemburg în 1923. Cele mai multe emisiuni de coliţe au apărut la Nicaragua. Ţara noastră deţine recordul european.

...UNELE din cele mai căutate mărci poştale sînt cele emise de Lichtenstein. Acest ducat — ale cărui principale mărfuri de export sînt timbrele poştale, este situat între Tirol şi Elveţia, pe o suprafaţă de 158 km. Din cei 12 000 de locuitori, 1 500 locuiesc în Vaduz, capitala ducatului. În prezent Lichtenstein

face parte din confederația elvețiană. Armata acestui ducat, al cărui teritoriu poate fi străbătut de la un cap la altul într-un... sfert de oră, are un efectiv de... 1 soldat!

...IN AFARĂ de Lichtenstein mai sînt și alte state, tot așa de mici, ale căror timbre se bucură de o mare atenție din partea filateliștilor. Printre acestea se numără Andorra, Monaco și Sarawack.

...PRIMUL timbru care înfățișează porumbelul păcii a fost emis în 1946 de către poșta franceză, cu prilejul Conferinței păcii de la Paris.

...PRIMELE legături poștale pe lungă distanță au fost organizate încă din secolul al XIII-lea în Rusia. In timpul lui Petru cel Mare (1689—1725) existau 6 linii poștale permanente, Rusia fiind unul din puținele state ale lumii care organizase asemenea servicii. La începutul secolului al XIX-lea în Rusia erau 3222 stații de poștă, deservite de aproape 34 000 de cai. Cele 458 de organizații poștale din acea epocă foloseau peste 700 de tarife.

MIC VOCABULAR FILATELIC

Interesîndu-se despre modul de colecționare a mărcilor poștale și de îngrijirea colecției, începătorul în filatelie a întîlnit unele noțiuni pe care trebuie să le cunoască, tot așa după cum cel care vrea să învețe să conducă un automobil, trebuie să știe în primul rînd din ce piese este format acesta.

După cum ne indică și titlul, acest capitol are ca obiect explicarea termenilor uzuali în filatelie și, în genere, a terminologiei filatelice. Voi folosi în acest scop ordinea alfabetică a cuvintelor, care sînt explicate pe cît posibil, pe înțelesul tuturor.

Albumul: este un caiet pe filele căruia sînt tipărite indicații (reproduceri sau menționarea valorii și culorii timbrelor), care ne ajută să identificăm cu ușurință seriile sau date ale emisiunilor. Albumul cel mai ușor de procurat și care este la îndemîna oricui, poate fi un caiet școlar liniat și scris de mînă, lucru pe care-l putem face cu ajutorul unui catalog.

Albumele speciale sînt de mărimi diferite, întocmite pe țări, continente sau pe colecții tematice ca aviație, sport, faună, floră etc.

Timbrele se lipesc în albume cu ajutorul unor mici bucă-

țele de hîrtie gumate, cunoscute în limbajul filatelic sub denumirea de șarniere. Inainte de a așeza timbre în album, este bine să le îmbrăcăm în poșete de celofan, deoarece în acest fel timbrele sînt ferite de stricăciuni.

Amincissement sau subțiat: prin acest cuvînt se înțelege în filatelie starea unui timbru deteriorat prin subțiere.

Banda: este un ansamblu orizontal de timbre care n-au fost separate.

Blocul: este un ansamblu de timbre neseparate, din care cel mai des întîlnit este format din 4 bucăți, așezate două cîte două unele deasupra altora.

Burelage: este fondul pe care se pune sau se desprinde fondul principal al timbrului. Poate fi format din linii slab colorate, încrucișate sau paralele.

Catalogul: este o listă în care sînt enumerate, în ordinea apariției, mărcile unei țări, unui grup de țări. Cele mai cunoscute și răspîndite cataloage sînt astăzi Yvert et Tellier-Champion, care a apărut pentru prima oară la Paris în 1893, Zumstein Briefmarken, care a apărut la Berna la începutul secolului al XX-lea, Gebrüder Zenfs Illustriertes Briefmarken-katalog, care apare în Germania începînd din 1892, Stanley Gibbons, care apare în Anglia din 1893, Scott's Standard, care apare la New-York din 1867 etc.

Cadre variate: expresie întîlnită mai ales în cataloage, prin care se înțelege că timbrele aceleiași emisiuni au un singur desen, dar că ornamentele înconjurătoare sînt altele.

Caractere: înțelegem prin această noțiune diferitele caracteristici tipografice întrebuințate pentru cele mai multe timbre și completate cu denumirea statului. Exemplu de caractere: egiptene, italice, normande.

Centraj: este noțiunea care indică marginea albă, netipărită a timbrului. Se spune că timbrul este bine sau rău centrat, atunci cînd marginea albă este egală sau nu, pe toate laturile.

Clasorul: este un caiet cu compartimente în care timbrele sînt clasate pentru o mai bună păstrare. Compartimentele sînt confecționate de obicei din carton și sînt prevăzute cu fîșii de celofan prinse pe trei laturi, prin partea de sus

introducîndu-se mărcile. Ele sînt păstrate vizibile în întregime și ne scutesc de întrebuințarea șarnierelor. Este preferabil ca în cazul folosirii clasoarelor să se lase locuri libere pentru timbrele lipsă, introducîndu-se în locul lor semne în vederea unei identificări mai rapide.

Colița: una sau mai multe mărci în bloc, imprimate pe o hîrtie separată de restul emisiunii. Colițele au tiraje reduse. Prima coliță apărută în Romînia datează din 1932. Ea a fost ocazionată de expoziția filatelică din acel an și este cunoscută sub denumirea de „Efiro".

Colecție: vine de la latinescul „collectio", care înseamnă „culegere și păstrare de obiecte asemănătoare". O colecție filatelică presupune nu numai colecționarea și păstrarea mărcilor poștale, ci și clasarea lor după țara care le-a emis, după data apariției etc.

Cota: este cifra care reprezintă valoarea unei mărci și este indicată de obicei în cataloage la fiecare timbru în parte. Prima indicație este pentru mărci neștampilate, iar a doua pentru mărci uzate.

Cuș: vine de la franțuzescul couche. Se spune așa despre hîrtia unei mărci a cărei suprafață este foarte satinată sau lucioasă. Prezintă dezavantaje din punct de vedere al fixării culorilor.

Desperechiate sau deparaiate: sînt acele mărci pe care le avem izolate dintr-o serie de mai multe valori.

Dințătură: sau dantelură, este marginea perforată sau împunsă a timbrelor, în scopul separării lor în aceeași coală. Dințătura este de două feluri: prin tăieturi întrerupte de diferite forme prin care nu se elimină nici o porțiune din hîrtie și prin găurele care au ca urmare eliminarea conținutului acestora. Aceste două feluri de dințături se împart la rîndul lor în altele. Frumusețea unei danteluri este raportată la numărul dinților conținuți pe o lungime de 2 cm, număr pe care-l putem identifica cu ușurință servindu-ne de odontometru. Dantelura timbrelor formează obiectul unei atenții speciale din partea filateliștilor. Dacă dantelura este aceeași pe toate laturile,

ea este menţionată în descrierea unui timbru printr-o singură cifră care indică numărul de dinţi pe o latură. Dacă dantelura orizontală nu este aceiaşi ca cea verticală, se indică, întîi cea orizontală şi apoi cea verticală. De pildă, dantelură 13 x 14 înseamnă că pe orizontal sînt 13 dinţi iar pe vertical 14.

Emisiune: este noţiunea prin care înţelegem una sau mai multe mărci tipărite şi puse în circulaţie. Atunci cînd din diferite cauze timbrul odată tipărit nu mai este pus în circulaţie poştală şi totuşi ajunge în mîinile colecţionarilor, se zice că este „neemis".

Eroare: este o greşală de imprimare cauzată de gravură, tipar, hîrtie, neatenţie, sau cînd marca apare într-o altă culoare decît cea stabilită. Sînt socotite erori clasice în filatelie următoarele: Suedia, 3 skill 1855, portocaliu în loc de verde, Sicilia, ½ g 1859, albastru în loc de portocaliu, Parma 15 cents 1852 tête-bêche şi altele. In filatelie sînt admise următoarele erori: eroare de culoare, dublă impresiune, eroare de valoare, centru răsturnat, surşarj răsturnat, fond deplasat, răsturnat sau lipsă, tête-bêche (dacă cumva n-a fost creat intenţionat), eroare de dinţătură, eroare de ortografie etc.

Eseuri: probe de timbre în diferite culori, dintre care se alege tipul sau culoarea definitivă a emisiunii.

Expres: timbre pentru francarea scrisorilor expediate cu menţiunea urgent. Nu se emit în toate ţările.

Filigran: este un semn care apare pe hîrtia folosită la imprimarea mărcilor. In cazul cînd nu e vizibil cu ochiul liber, se folosesc diferite procedee. Spre exemplu se aşază timbrul cu partea gumată în sus, deasupra unui fond negru (al odontometrului) şi se acoperă cu cîteva picături de benzină. In felul acesta filigranul devine vizibil. Se întrebuinţează hîrtie filigranată în scopul evitării sau a îngreunării falsificărilor. Semnul filigranului poate apare întreg pe o marcă sau fragmentat, în funcţie de desenul şi mărimea lui. Cercetînd un catalog putem observa că el este indicat la fie-

care emisiune, în cazul că aceasta a fost imprimată pe hîrtie cu filigran.

Fire de mătase: sînt firele imprimate în hîrtie, de diferite culori şi pot fi observate pe spatele timbrului.

Format: prin această noţiune se înţelege de fapt dimensiunea timbrului.

Guma: este compoziţia lipicioasă care se aşterne pe spatele timbrelor. Mulţi filatelişti acordă o deosebită atenţie gumajului timbrelor, atunci cînd este vorba de o emisiune neştampilată. Forma intactă a gumajului indică amănuntul că piesa respectivă n-a suferit nici o deteriorare.

Locală: se spune despre o emisiune că este locală, atunci cînd n-a avut putere circulatorie decît într-o localitate sau regiune oarecare. Ele sînt apreciate de filatelişti pentru curiozitatea pe care o prezintă, deşi adeseori sînt prost executate. Exemplu de emisiune locală în ţara noastră este emisiunea cunoscută sub numele de „Poşta Sălajului".

Margine: este spaţiul alb, care rămîne de jur împrejurul tiparului unei mărci. Aceste margini trebuie să fie cît mai mari, în special la mărcile nedinţate. Sînt des întîlnite expresiile „margine de coală" şi „margine datată". Marginile de coală sînt preferate de filatelişti chiar la mărcile dinţate. Marginile datate sînt acelea care poartă data imprimării emisiunii.

Mancolistă: această expresie este folosită în limbajul filatelic, atunci cînd e vorba de o listă de mărci care lipsesc unui colecţionar.

Milezime: sînt cifrele care indică anul naşterii şi al morţii şi sînt trecute pe un timbru care are ca subiect un portret. Exemplu de milezime întîlnim, de pildă pe seria de timbre romîneşti „Scriitori de la începuturile literaturii".

Odontometru: este un mic instrument confecţionat din carton sau celuloid, pe care sînt imprimate semne ce ne ajută la identificarea numărului de dinţi. Cum îl folosim: timbrul se aplică pe liniile indicatoare ale dinţăturilor, căutîndu-se aceia dintre ele ale cărei puncte negre corespund exact spa-

țiilor albe dintre dinții timbrului. Cifrele imprimate pe instrument în dreptul acestor linii ne indică dințătura timbrului. De pildă 11, 11½, 11¾, 12 etc.

Penseta: este un important accesoriu al filatelistului începător sau avansat. O pensetă bună trebuie să aibe vîrfurile rotunjite, pentru ca atunci cînd apucăm cu ajutorul ei timbrul, să nu-l rupem sau să-i provocăm alte stricăciuni. E important de știut că o pensetă nenichelată rugineşte şi în felul acesta pătează timbrele. Trebuie să ne ferim de a pune mîna pe timbre, deoarece riscăm să le îndoim, sau dacă mîna e transpirată să le alterăm gumajul. Lucrînd numai cu penseta, vom avea întotdeauna în colecție numai timbre curate şi bine întreținute.

Provizorii: sînt mărcile care circulă în anumite perioade, înlocuind pentru un timp limitat o nouă emisiune care urmează să fie pusă în circulație.

Pliat: această noțiune indică faptul că hîrtia timbrului a fost îndoită, lăsînd urme vizibile.

Pereche întoarsă: sau têtê-bêche (denumire în limba franceză) sînt două mărci din aceeaşi valoare, apărute una în poziție normală, iar alta în poziție întoarsă.

Ripsat: se spune despre un timbru a cărei hîrtie prezintă niște dungi asemănătoare cu hîrtia vărgată.

Schimb: acest termen se foloseşte de către filateliști atunci cînd, dorind să intre în posesia unei mărci lipsă din colecție, oferă o alta care-i prisoseşte. Bineînțeles că în schimbul de mărci se ține cont de valoarea lor, care trebuie să fie asemănătoare.

Şarnieră: este o fîşie de hîrtie subțire şi gumată, de care ne folosim la lipirea mărcilor în album. Procedeul de folosire al şarnierelor este foarte simplu. Un capăt gumat îl lipim pe spatele timbrului şi după ce îndoim şarniera, lipim capătul celălalt de fila albumului în locul rezervat timbrului respectiv. Este indicat ca şarniera să fie întrebuințată numai la timbrele ştampilate.

Serie: mai multe valori în cadrul aceleiaşi emisiuni.

Surşarj: este o inscripție aplicată pe marcă în scopul modificării valorii. Uneori este ocazionat de anumite schimbări în situația internă a unui stat. Surşarjurile pot cuprinde cifre, litere, uneori figuri şi pot fi de cele mai variate culori. În genere sînt executate simplu. Primul surşarj cunoscut în filatelie a fost aplicat pe timbrul american de 3 cents din emisiune 1843.

Straif: un rînd de trei sau mai multe mărci de aceeaşi valoare, neseparate. Sînt mulți colecționari care colecționează timbrele în straif, după cum alții le colecționează în perechi sau blocuri.

Talpa: este o expresie întrebuințată pentru forma pe care o au literele mari la terminația picioarelor verticale.

Timbrul sau marca poştală: este o bucățică de hîrtie de formă patrată, dreptunghiulară, triunghiulară etc. pe care este imprimat un desen. Este folosit la francarea corespondenței şi în genere se aplică pe cele mai multe din obiectele trimise prin poştă, reprezentînd taxa de expediere. Timbrele pot fi de mai multe feluri şi anume:

a — comemorative, adică emise cu prilejul unei comemorări sau aniversări; li se mai spun şi jubiliare. Au apărut pentru prima oară în Anglia, cu prilejul aniversării a 50 de ani de domnie a reginei Victoria. Se deosebesc de cele uzuale prin mărime, desen, execuție;

b — locale, vezi la litera L;

c — de propagandă, cînd sînt emise în scopul cunoaşterii sau popularizării (exemplu pentru turism) şi le găsim în cele mai dese cazuri cu suprataxe în folosul organizațiilor pentru care au fost emise (exemplu, de binefacere);

d — uzuale sau obişnuite, se emit de poştele diferitelor state în valori corespunzătoare taxelor poştale în vigoare şi au de obicei acelaşi desen, deosebindu-se numai prin culoare. Sînt emise şi în desene sau în mărimi diferite, deosebindu-se pen-

tru o valoare mai mică sau mai mare. Ele au o întrebuinţare nelimitată în timp, fiind retrase din circulaţie numai cînd se iveşte nevoia de a le înlocui. Timbrele uzuale se pot clasifica după felul lor de întrebuinţare în: telegrafice, de factaj, de aviaţie, oficiale, „taxe de plată" etc.;

e — uzate sau obliterate (de la franţuzescul oblitéré). Acestea sînt timbre care au folosit la francat şi deci sînt ştampilate.

f — neuzate. Sînt timbrele care n-au circulat pe corespondenţă, adică sînt neştampilate. Uneori se întîmplă să fie obliterate şi atunci se spune că poartă ştampilă de complezenţă, sau în cazul că obliteraţia are o anumită inscripţie înseamnă că poartă o ştampilă specială. Există filatelişti care preferă mărcile uzate celor neuzate şi invers. Valoarea filatelică a celor neuzate este în cele mai multe cazuri mai mare. Pentru acest motiv este recomandabil pentru începători să colecţioneze mărci uzate, cari pot fi procurate cu mai multă uşurinţă.

Unicate şi dublete: cînd un filatelist nu colecţionează decît o serie din fiecare emisiune, se spune că „face unicate". Cînd posedă două sau mai multe serii din aceeaşi emisiune, se spune că are dublete. In acest caz la foloseşte pentru schimb.

Valoare: are mai multe semnificaţii în limbajul filatelic. In primul rînd, fiecare marcă dintr-o emisiune se numeşte „o valoare". Cifra care indică puterea de francare a mărcii se numeşte „valoare nominală" sau „valoare de emisiune". Mărcilor dintr-o colecţie şi, în general cele care nu mai sînt în circulaţie, li se mai dă denumirea de „valori filatelice".

★

Este folositor să ştiţi că următoarele state au emis primele lor mărci poştale astfel:

ŢARA	În anul	ŢARA	În anul
Anglia	1840	Monaco	1885
Elveţia	1843	Lichtenstein	1912
Belgia	1849	Albania	1913
Franţa	1849	Cehoslovacia	1918
Spania	1850	Irlanda	1922
Austria	1851	Andorra	1928
Danemarca	1851		
Olanda	1852	DIN CELELALTE CONTINENTE	
Luxemburg	1852	Brazilia	1843
Portugalia	1853	Statele Unite	1846
Norvegia	1855	Canada	1851
Suedia	1855	India	1852
Finlanda	1856	Chile	1853
Rusia	1857	Noua Zeelandă	1855
Romînia	1858	Mexic	1856
Polonia	1860	Argentina	1858
Italia	1861	Noua Caledonie	1859
Grecia	1861	Costa Rica	1862
Turcia	1863	Nicaragua	1862
Jugoslavia (Serbia)	1866	Honduras	1865
Ungaria	1871	Egipt	1866
Germania (imperiul)	1872	Paraguay	1870
Islanda	1873	Japonia	1871
San Marino	1877	China	1878
Bulgaria	1879	Australia	1912

BIBLIOGRAFIE

1. *Georges Olivier* — **Le timbre, valeur de placement.**
2. *Edmond Rocard* — **Manuel de philatéliste.**
3. *Vaillé J.* — **L'istoire de timbre poste.**
4. *Dobîcina* — **Organizarea legăturilor poştale în U.R.S.S.**
5. *C. Minescu* — **Istoria poştelor romîne.**
6. *St. Bellanger* — **Trois ans en Europe et en Asie.**
7. *N. Iorga* — **Drumuri vechi.**
8. *Nestor Ureche* — **Căruţa poştei.**
9. *Anatole de Demidov* — **O călătorie în Principatele Romîne.**
10. *P. Murea* — **Istoricul timbrelor poştale romîne.**
11. *Oswald Durand* — **Les timbres des Colonies francaises.**

CUPRINSUL

Pag.

Cuvînt înainte 5
Marca poştală — „Ambasadorul tăcut" al tuturor ţărilor . 9
Propunerea lui Rowland Hill 19
Capul de zimbru 29
Colecţionarea mărcilor poştale 54
Primii paşi 54
Uzate sau neuzate? 56
Hîrtie, imprimare, culori 61
Cum şi ce să colecţionăm 63
Cum deslipim mărcile de pe plicuri 67
Îngrijirea colecţiei 70
O muncă cu folos 73
Enciclopedii în imagini 86
Muzica 87
Sportul 92
Aviaţia 99
Victoria asupra fascismului 104
Fauna 106
Coloniile 110
Unele curiozităţi poştale şi filatelice 114
Mic vocabular filatelic 119
Bibliografie 129

T. 2815
Nr. 2814
Redactor de carte: A. Bălțăreț;
Tehnoredactor: N. Panaitide;
Corector: C. Dumitrescu

Dat la cules: 23-XI-956; Bun de tipar: 10-I-957; Tiraj: 15.110; Hîrtie: S. Velină de 65 gr. m. p.; Coli de tipar: 8,25; Coli de editură: 4,8; Ft. 32/84 x 108; Com. editurii: 2240; Ediție: I j A. 05408; Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare; 7685 R

Tiparul executat: Intreprinderea Poligrafică Nr. 2